

מגילת שיר השירים

'כל השירים קדש, ושיר השירים קדש קדשים'

הקדמה

שיר זה הוא משל לאהבת ה' לכנסת ישראל, אך גם המשל עצמו אינו מליצה ריקה הבאה רק להסביר את הנמשל, אלא אף היא מלאה באמרות טהורות המלמדות את העם מוסר ודעת, סודות נבואה ורוח הקודש, עטופים בדברי חכמים וחידותם. אמנם כיון שאין בשפה האנושית מילים היכולות לתאר את המושגים הרוחניים העליונים, משתמשים הפסוקים במשלים מדברים המושגים בשכל בני האדם. המשל עוסק בחיי שלמה המלך והנבואות שבאו אליו מפעם לפעם, ומספר שה'מלך שלמה', שזהו משל ליצר הרע וכוחות הגוף של שלמה המלך, אהב 'רעיה' אחת, שהיא נשמתו הרוחנית האלהית, אשר נסגרה במאסר גופו, מקום מלכות היצר, והעמיד סביבה כשומרים את 'בנות ירושלים', שהם כוחות החומר הגשמי, להשקיע את הנשמה בחומר, ולמושכה אחר רצונות הגוף. אך אותה 'רעיה' בת שמים היתה קשורה בעבותות אהבה אל האלהים שבשמים, המשול ל'רועה', הרועה את כל צבא בריותיו אשר ברא. בספר זה יסופר איך חמש פעמים יצאה הנשמה ממאסר הגוף להתחבר אל האלהים על ידי רוח נבואה שנחה עליה, בארבע הפעמים הראשונות היתה הנבואה בעוד שלמה המלך חי, ולאחר הנבואה התעוררו כוחות הגוף המכונים 'בנות ירושלים' להשיבה אל הגוף, אך בפעם החמישית יצאה מהגוף ונפרדה ממנו, בעת אשר נאסף שלמה המלך אל עמיו, ונשמתו דבקה באלהיה להיות צרורה בצרור החיים.

השיר הראשון (עד פרק ב' פסוק ח'): יתאר איך יצאה נשמת שלמה ממאסר גופו בפעם הראשונה, והיה זה בתחילת מלכותו כאשר נגלה אליו ה' בגבעון בחלום הלילה, וכך נאמר בפסוקים (מלכים א' פרק ג' פסוקים ה'-ד'), "בִּגְבְעוֹן נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה, בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתָן לָךְ. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה, אֶתָּה עֲשִׂיתָ עִמָּי עֲבָדָךְ דָּוִד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל, כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לִפְנֵיךָ בְּאֵמֶת וּבִצְדָקָה וּבְיִשְׁרָת לִבְבִּי עִמָּךְ, וַתִּשְׁמָר לֹא אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה, וַתִּתֵּן לִי בֵן יִשָּׁבַע עַל כִּסְאוֹ כַּיּוֹם הַזֶּה. וְעַתָּה ה' אֱלֹהֵי, אֶתָּה הַמַּלְכֶת אֶת עֲבָדְךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי, וְאַנְכִי נֶעַר קָטָן, לֹא אֲדַע צֵאת וָבֹא. וְעֲבָדְךָ בְּתוֹךְ עַמֶּךָ אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ, עִמָּךְ רַב אֲשֶׁר לֹא יִמְנָה וְלֹא יִסְפָּר מְרַב. וְנִתַּתְּ לְעֲבָדְךָ לֵב שֹׁמֵעַ לְשִׁפְטֵי אֶת עַמֶּךָ, לְהִבִּין בֵּין טוֹב לְרָע, כִּי מִי יוּכַל לְשַׁפֵּט אֶת עַמֶּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה. וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינַי ה' כִּי שְׂאֵל שְׁלֹמֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו, יַעַן אֲשֶׁר שְׂאֵלְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא שְׂאֵלְתָּ לְךָ יָמִים רַבִּים, וְלֹא שְׂאֵלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר, וְלֹא שְׂאֵלְתָּ נֶפֶשׁ אִיבִיבָה, וְשְׂאֵלְתָּ לְךָ הִבִּין לְשִׁמְעַ מִשְׁפָּט. הִנֵּה עֲשִׂיתִי כַּדְבָרֶיךָ, הִנֵּה נִתַּתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן, אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא הָיָה לְפָנָי וְאַחֲרָי לֹא יִקוּם כָּמוֹךָ. וְגַם אֲשֶׁר לֹא שְׂאֵלְתָּ נִתַּתִּי לְךָ, גַּם עֹשֶׁר גַּם

כבוד, אֲשֶׁר לֹא הָיָה כְּמוֹךָ אִישׁ בְּמַלְכִים כָּל יְמֵי. וְאִם תִּלְךָ בְּדַרְכֵי לְשֹׁמֵר חֻקֵי וּמִצְוֹתַי, בְּאֲשֶׁר הִלַּךְ דָּוִד אָבִיךָ, וְהֶאֱרַכְתִּי אֶת יְמֵיךָ". ובדאי מה שהוטב בעיני ה' שביקש שלמה לב שומע לשפוט את העם, הוא מחמת שהיתה בקשה זו בחלום, שלא מתוך שכל ובחירה, ובהכרח שזמן רב קודם לנבואה זו היתה מחשבת שלמה עסוקה בענין זה, והבין שיסוד המשפט האמיתי יכול להיות רק מאת ה', שהוא ברא את כל בני האדם ומבין את יצר מחשבות ליבם, ובגלל מחשבות אלו זכה לכך שנגלה אליו ה' במראה הנבואה. ולכן, לפני שיתאר את ההתגלות הנבואית עצמה [מפסוק ט' והלאה], יתאר איך נפש שלמה מבקשת מאת ה' שיתגלה אליה, שתכיר את ה' ותלך בדרכיו, ועל ידי זה זכה באמת לנבואה זו.

השגתינו במרוצה ובבת אחת, כי השגת השכל בעודו עטוף בחומר היא באיטיות ומתינות, כי השכל מבין דבר מדבר, ומקשר ענין בענין, עד שמגיע אל ההשגה הגבוהה, אבל כאשר הנפש מתפשטת מכבלי הגוף בהתגלות הנבואה, נשפע עליה שפע רב בבת אחת, והיא משיגה הכל בהשגה אחת פשוטה, ואילו עתה **הַבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ** שלמה [שהוא רומז אל כוחות הגוף והיצר] אל **הַדְרִי,ו**, להיות לו לפילגש, ואת רעותי העלמות, שהן כוחות השכל, לקח לו להיות שפחות, להשתמש בנו לתועלת הגוף, וכל עוד אנו אסורות במאסר הגוף לא נוכל להשיג את ההשגה האלהית השלימה, אך כאשר תמשכני ונרוצה אחרֶיךָ, אזי **נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בְךָ** [ולשון 'גילה' היא על השמחה המתחדשת, כפי שתהיה בתחילת ההתגלות האלהית, ולשון 'שמחה' מורה על השמחה התמידית והקבועה שתהיה אחר כך ללא הפסק], **נִזְכֶּירָה דְדִיךָ מֵיַיִן** - את אהבתך נזכור כזכרון היין, כי בדומה ליין הגשמי שמחליש את שאר התחושות שבגוף, כך היין הרוחני של השגת הנבואה יבטל את כל כוחות הגוף, אך בשונה מהיין הגשמי שאחריתו תוגה, הרי היין הרוחני של הנבואה מביא שמחה תמידית וקבועה, **מִיִּשְׂרָיִם אֶהְבֹּדְךָ** - האהבה אל ה' היא אהבה ישרה, ללא פניות אל דברים אחרים וטובות צדדיות הנמשכות ממנה, אלא אהבתו בעבור עצמו כי טוב הוא, והנפש הרוחנית החצובה מתחת כסא הכבוד נמשכת לאהבתו, כפי שהחלק נמשך אל השלם להדבק בו [אך אהבת היצר והתאוות אינן אהבות ישרות, אלא אוהב את העושר כדי לקנות בו כלים יקרים, ואוהב את הכלים כדי להשיג בהם כבוד, ועל ידי הכבוד יהיו דבריו נשמעים. או שאוהב את העושר כדי לקנות בשר ויין, ואוהב אותם כדי לחזק את גופו, ואוהב את חוזק הגוף כדי שיוכל להאריך ימים, וכך תמיד האהבות הגשמיות הן כאמצעי לדברים אחרים, ורק אהבת ה' היא אהבת הטוב האמיתי, אהבה ישרה]. **(ה)** רואה הנפש שעתה אינה יכולה להימשך אחרי ה' ולדבוק בנשיקות פיהו בהשגה העליונה, כי היא אסורה במאסר הגוף, והיא

פרק א (א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשֹׁלֹמֹה. (ב) אומרת נשמת שלמה, היא הנפש הרוחנית השמיימית החצובה מתחת כסא הכבוד, מי יתן ויִשְׁכְּנֵנִי ה' מְנַשְׂקוֹת פִּיהוּ, שזהו משל להשפעת ה' שפע רוחני אל הנפשות שקידשו את עצמן והוכנו אל הנבואה ורוח הקודש [בשונה מההשגה הבאה על ידי עיון וחכמה, שהיא השגה פחותה, וכפי שיבואר בפסוק הבא], ופונה הנפש אל ה' ואומרת, **כִּי טוֹבִים דְדִיךָ מֵיַיִן** - אהבתך טובה לי יותר מיין, כי טבע היין לרומם את נפש האדם ולשמח את רוחו, אך התלהבות זו הבאה מכח היין היא אש זרה, הבאה מלמטה למעלה, מהגוף אל הנפש, ולכן היא יוצרת שמחה של חול. אבל התלהבות הנפש מחמת רוח הנבואה היא השפעה הבאה מלמעלה למטה, אש אלהית המתפשטת מנפש האדם אל גופו, והיא המביאה לאדם שמחה של קדושה. **(ג)** מבארת הנפש את דבריה, ומהיכן יש לה את ההשגה בנשיקות אלו שהיא מבקשת, כי כבר הרגישה הרגשה כעין זו כאשר באה לה ההשגה מכח השכל, הבינה והעיון, אך אז לא היתה זו השגה אמיתית מצד עצמותו יתברך, אלא מצד סימני החכמה שנראים בעולם, והשגה זו דומה לריח טוב, שאף על פי שאין רואים את מקור הריח, אך על ידי הריח הטוב ניתן לדעת בבירור שמקור הריח קיים, ועל כך אומרת הנפש, **לְרִיחַ שְׂמֵנֶיךָ טוֹבִים**, ותלתה את הריח בשמן, כי השמן הוא המשל לשפע הבא מאת ה' אל המציאות הגשמית, **שְׂמֵן תִּירֵק שְׂמֵךְ** - ההשגה של האדם בה' היא מצד הורקת השפע הנמשל לשמן על כלל הבריאה, **עַל כֵּן עֲלַמּוֹת אֶהְבֹּדְךָ**, והיעלמותי הן כוחות השכל, החכמה, הבינה והדעת, המשרתות את הנפש הרוחנית, שהכירו את מעלתך על ידי ההשגות בשפע הנשפע אל החומר, אך כיון שההשגה היא על ידי מה שרואה השכל בחומר, הרי חומר זה עצמו מהווה מסך המבדיל בין השכל והשגותיו לבין ה', ואין זו השגה עליונה כמו ההשגה שבאה על ידי הנבואה, שהיא כנשיקות פיו. **(ד)** לכן מבקשת הנפש, **מְשַׁכְּנֵי וְהוֹצִיאֲנִי מִמַּסְגַּר הַגּוֹף שֶׁאֲנִי נִמְצָאת בּוֹ**, ואז **אֶחְרִיךְ נְרוּצָה** - תהיה

להשיג את שתייהן, ועל כך אומרת, **אֵיכָה תִרְעָה**, שזהו משל להנהגה הבאה מכח השגחה פרטית, כרועה המוביל את צאנו למקומות מרעה, ונותן לכל אחד כפי רצונו וצרכיו, וכך בהנהגה זו משפיע ה' לכל אחד שפע פרטי כראוי לו, **אֵיכָה תִרְבִּיץ בַּצְהָרִים**, שזהו משל להנהגה הבאה בזמן שאין העולם ראוי להנהגה פרטית, ואז ה' מנהיגם בדרכי הטבע והמזלות, וכפי שעדרי הצאן הרובצים בצהרים אינם מקבלים מזון חדש מהרועה, אלא ניזונים ממה שהיה שם מכבר, כך מקבלים האנשים את השפע באותו זמן מהכוחות המוטבעים בעולם מתחילת בריאתו, ולא נוסף להם שפע חדש, וקודם שתסיים הנפש את ענין ההנהגה הזו, מוסיפה ואומרת במאמר מוסגר, **שְׁלֹמָה אָהֶיָה כְּעֵטֶיהָ** - מדוע אהיה מכוסה ועטופה בענן וערפל בתוך סתרי הגוף, והרי הנפש היא בת השמים וטבעה להיות משכלת ויודעת, ומסיימת את דרך ההנהגה בדרכי הטבע, שהיא **עַל עֲדָרֵי חֲבָרֶיהָ**, כלומר, שבאותו זמן אין ה' מנהיג בעצמו את העולם, אלא משפיע את הדברים דרך הכוחות של השרים העליונים, כפי שהטביע בכוחם, וכפי שה' מצוה עליהם בכל עת. (ח) משיב לה ה' ואומר, **אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ**, נפש שלמה, **הִיָּפָה בְּנָשִׁים**, כיצד להשיג את מציאות ה', הרי זה כיון שבאמת לא ניתן להשיג על ידי השכל לבדו את מציאות ה', אלא רק על ידי ההתבוננות במעשי ה' בעולם ניתן להכיר את מידותיו ודרכיו, ולכן **צְאִי לָךְ בְּעֶקְבַי הַצֹּאן** - ראי את הבריות המונהגות על ידי ה', כי בהתבוננות בדרך שבה מנהיג ה' את בריותיו ניכרים העקבות של החסד והרחמים, החכמה והיכולת, ומתוך כך ניתן להכיר את מי שאמר והיה העולם, הכרה שכלית. אך מוסיף ה' ואומר לנפש שלמה, צריכה את להזהר שהיצר וכוחות הגוף לא ימנעו ממך את ההתבוננות השכלית בעניינים אלו, והעצה לזה, **וְרַעֲי אֶת גְּדִיתֶיךָ** - תשתדלי שאת, הנפש, תהיי ה'רועה', המנהיגה את כל כוחות החיים שבך [וגם לענין רְעִיָה זו תתבונני בעקבי הצאן שלי, כלומר, כפי שה' מנהיג את העולם כולו באופן המוליך אל דרך הטוב והאושר, כך תנהיגי את כוחות החיים שבגוף אל התכלית הטובה], ורְעִיָה זו תהיה **עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים** האחרים, כי אין הנפש לבדה יכולה להנהיג לבד את כל הכוחות, ובהכרח יהיו תחתיה רועים נוספים, שהם כוחות הדמיון והתאוות ודומיהם, אך כל הכוחות הללו יהיו תחת רְעִיָתָה של הנפש הרוחנית העליונה. (ט) עתה מתאר איך לאחר תשוקתה של נפש שלמה להתגלות ה' אליה בנשיקות פיו, נהגה כפי שהורה

נאחזת בסבך הכוחות הגשמיים, ולכן פונה היא אל כוחות הגוף הסובבים אותה ואומרת להם, אמנם **שְׁחֹרָה אֲנִי** בעיניכם, אך זו היא שחרות חיצונית [ונרמז בכך דבר נוסף, כי מהות השחור היא שהוא בולע את כל קרני האור של הצבעים, ולכן אין רואים בו שום צבע, וכך הגשמיות שעוטפת את הנפש בולעת את כל ניצוצי האור הרוחני שלה, ועל אף שהם קיימים בפנימיותה, אינם נראים בחיצוניותה], וְנֹאֵה - אך באמת אני נאה בפנימיותי, **בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם** [-זהו הכינוי לכוחות הגוף], והרי אני **כְּאֵהֶלִי קָדָר** שהם שחורים במקרה, אך לאחר שיכובסו ישובו להיות לבנות ויפות **כְּיָרִיעוֹת שְׁלֹמָה**, וכך שחרוריתי היא רק מקרית, ולא עצמית, כי הנפש עצמה היא אור צח ויקר. (ו) **אֵל תִּרְאוּנִי** כפי חיצוניותי ותחליטו בדעתכם **שְׁאֲנִי שְׁחֹרָתִי**, כי השחרות שלי היא רק מחמת **שִׁשְׁזַפְתִּנִּי הַשֶּׁמֶשׁ**, כלומר, מחמת שירדה הנפש אל העולם הזה, הנמצא תחת שלטון הזמן [הניכר בעיקר על ידי סיבוב השמש], ומחמת כן ההשגות של הנפש עתה הן באיטיות, ובהתאם למקום ולזמן, מדרגה אחר מדרגה, אבל בהיותה תחת כסא הכבוד היתה למעלה מהזמן והמקום, ושם השיגה את הכל בהשגה אחת פשוטה ופתאומית, בלי גבול ובלי הדרגה. ומוסיפה ואומרת סיבה נוספת לשחרות שיש בה, **כִּי בָנִי אֲמִי** - כוחות הגוף [ומכונים בני אימי, כי בציור הנפש אביה הוא האלהים אשר נתנה, ויבני אביה' הם כוחות השכל, החכמה הבינה והדעת, ואמה של הנפש היא הגוף, שעל ידו יורדת הנפש לעולם הזה, ויבני אימה' הם כוחות הגוף, היצרים והתאוות] **נְחָרוּ בִי** - החריבו וייבשו אותי, על ידי זה **שִׁשְׁמִנִי נֹטְרָה אֶת הַכְּרָמִים** - השתמשו בי לשמור את הכרמים שלהם [ויכרם' הוא משל להשגת תכלית מסוימת, בדומה לכרם שתכליתו לגדל ענבים ולסוחטם לייין], כלומר, השתמשו בכח הנפש הרוחנית כדי להשיג דברים החשובים בעיניהם ורצויים להם, כמו מלכות וממשלה, עושר וכבוד, ומחמת כן, **כְּרָמִי שְׁלִי לֹא נֹטְרָתִי** - לא שמרתי את התכלית המיוחדת לי, שהיא לימוד התורה וההליכה בדרכי הקדושה, ומחמת כן חשך תארי ונעשיתי שחרחרת, אך כל זה יסור בקלות בעת אשר אפסיק ללכת אחרי רצונות הגוף ויצריו, ואתרחק מענייני החומר. (ז) כיון שאין נפש שלמה יכולה לדבוק עתה בה' בהידבקות שלימה של נשיקות פיו, מבקשת הנפש מה', **הַגִּידָה לִי, שְׁאֶהְבֶּה נַפְשִׁי**, כיצד אוכל להשכיל ולהשיגך על ידי כוחות העיון והחכמה, ומפרשת הנפש את שתי ההנהגות העיקריות שבהן מנהיג ה' את הבריאה, ורוצה

לה ה' בהתקרבות אל ה' והשגת דרכיו, עד שבאמת זכתה לנבואה ראשונה, ומביא את הדברים שדיבר ה' עם נפש שלמה: אומר ה' לנפש, **לְסִסְתִּי בְּרִכְבִּי פְרָעָה, דְּמִיתִיךָ רְעִיתִי**, כלומר, לפי האמת את כמו הסוסה המיוחדת לי, למשוך את מרכבת גופו של המלך שלמה אל הדרך הנכונה, אל הטוב והשלימות, אך בהיותך בגוף קשרו אותך ל'רכבי פרעה', כלומר, אל כוחות הגוף ויצריו [ומכונים 'רכבי פרעה', כיון שמצרים היא מקור הטומאה והזנות, וכאילו כוחות אלו באו בעצמם ממצרים ברכבי פרעה מלך מצרים], ובמקום שאת תמשכי אותם אל הרוח, הם מושכים אותך אחריהם להשיג מידות רעות ולהימשך אחרי העבירות, אך עדיין מכונה את 'סוסתי', כי עדיין את מיוחדת לי לנהוג כרצוני. **(י)** ובהיותך במאסר גוף המלך שלמה, קשטו אותך בתכשיטים כפי שמקשטים את סוסי המלך, והכוונה היא להשגות גשמיות שאין הנפש משיגה בהיותה בשמי השמים ללא שייכות לגוף, כי בהיותה שם הרי היא משיגה כל דבר מצד אמיתותו ופנימיותו, אך עתה תקבלי את השגותיך דרך המסך של החומר ובאמצעות חושי הגוף, ולכן **נָאוּ לְהִינֶךָ בְּתוֹרִים** - לחייך, המורים על כח הדיבור, מדברים ומתארים כל דבר לפי תפישת והשגת החושים [ותורים' הוא מלשון תואר וצורה], כי הנפש המופשטת אינה זקוקה לדיבור ולשפה כדי להשיג את הדברים בשורשם, ורק בהיותה תלויה במושגי הגוף וחושיו צריכה היא את הדיבור שיבאר כל דבר לאשורו, וכן נאה **צֹאֲרֶךָ בְּחֲרוּזִים**, כי הנפש מצד עצמה משיגה את מהותו של כל דבר בבת אחת, בהשגה פנימית ואמיתית, ואילו בהיותה כלואה בגוף משיגה היא את הדברים כפי השתלשלותם, שאחר השגת המושגים הפשוטים תוכל להמשיך וללמוד מהם דברים מורכבים יותר, ולהקיש דבר לדבר וענין לענין, עד שתשיג את הדבר לאמיתו, וממשיל דבר זה לחרוזים הקשורים זה לזה בחוט אחד החורז את כולם, וכך הצואר, שהוא מורה על הדיבור הפנימי והנפשי, הוא החורז את ההשגות ואת ההיקשים זה לזה, עד שישגי כל ענין לאמיתו. **(יא) תוֹרֵי זְהָב נַעֲשֶׂה לָךְ** עתה בהיותך בגוף, כלומר, כעת את משיגה את הדברים בכמות ובאיכות, ולשון 'תורים' מציינת את הכמות, כלומר את תואר הדברים כפי שהוא נתפס בחוש החיצוני, בגודלו ובצורתו, והיזהב' מציין את האיכות, שיש לדבר צבע מסוים הניכר בו, **עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף** שהיו לך בעת שהיית נפש מופשטת, כי אז לא היה לה מושגים של כמות ואיכות, ודבר זה מרומז ב'נקודות', שאינן תופסות מקום ואינן מתחלקות,

וה'כסף' הוא הצבע הלבן שאינו ניכר בצבע מסוים שבו. והכוונה בדברים אלו היא לתאר את הנפש האלהית, שלאחר שירדה אל הגוף קיבלה את השגות הגוף, ומשתמשת בחושיו כדי להשיג את הדברים שהיו פשוטים ובהירים לה בהיותה בשמים, רחוקה מתפיסות הגוף והרגשותיו. **(יב) משיבה נפש שלמה לה'**, אני כבר עזבתי את עניני החומר ומושגיו, כי **עַד שְׁהַמְלֶךָ בְּמִסְבוֹ** - בעוד ש'המלך שלמה', שהוא רומז על כוחות הגוף ויצריו, ישב במסיבתו ומתענג בתענוגיו הגשמיים, **נִרְדִּי נְתָן רִיחוֹ** - הרגשתי את ריח הבושם הרוחני, שהריח רומז על ההשגה הרוחנית בדרכי ה', כפי שהם מושגים על ידי השכל בהתבוננו בהנהגת ה' בעולם. **(יג)** ממשיכה הנפש לבאר שהרגישה את הריח הרוחני העליון ונמשכה אליו מחמת שתי סיבות, גם מצד האלהות הניכרת בתוך הנפש, וגם מצד האלהות הניכרת בעולם שמחוץ לנפש, א. **צְרוּר הַמֶּרֶז** דוֹדֵי לִי - רוח ה' וידיעתו צרורים כריח טוב הנמצא אצלי, כי הנפש מצד תכונתה ועצמותה מרגישה את ה', כי היא רוחנית במהותה והיא חלק אלוה ממעל, **בֵּין שְׁדֵי** - [בתדרי לבב] **יָלִין**, כי כאשר יפקח האדם את עיני רוחו ימצא שהענינים הרוחניים והאלהיים חקוקים על לוח ליבו, וה'ריח' השמימי גנוז בתוך נפשו. **(יד)** ב. מצד ההשגות החיצוניות, שעל ידי ההתבוננות בהנהגת ה' בעולם יכול האדם להשיג את דרכיו ומידותיו, כי כמו **אֶשְׁכַּל הַכֶּפֶר**, שריחו הטוב הולך למרחק גדול, כן **דוֹדֵי לִי**, **בְּכִרְמֵי עֵין גְּדִי** הנמצאים במדבר [וכמו שיאשכול הכופר' ניכר בריחו הטוב והחזק גם בין רבבות אשכולות אחרים הנמצאים בכרם, כך המתבונן ירגיש וישגי את השגחת ה' והנהגתו בעולם, הגם שהוא מסתתר מעין האדם, ותחתיו נראים כוחות טבעיים הנראים כמנהיגים את העולם, אך הנפש החכמה תתבונן ותדע כי ה' הוא המחיה את כולם ומנהיג את כולם], נמצא שנפש שלמה השיגה את ה' מצד פנימיות הנפש, ומצד ההתבוננות בחיצוניות, בהנהגת העולם, ומחמת כן נכספה להידבק בו, ולקבל ממנו את השפעת נשיקות פיהו. **(טו)** משיב ה' ואומר לנפש שלמה כנגד שתי ההשגות הללו, כלפי ההשגה השניה, החיצונית [הרמוזה ב'אשכול הכופר'], אומר לה, **הִנֵּךְ יָפָה** מצד שאת מציאות העולם שמחוץ לנפש, וכנגד ההשגה הפנימית [הרמוזה ב'צרור המור'] אומר לה ה', **הִנֵּךְ יָפָה** מצד עצמך, כי את חלק אלוה ממעל וקדושה מצד עצמך, ופנימיותך יפה ביופי שמימי ורוחני. ובכך שהשגת את ה' בשתי השגות אלו, הרי זו ראייה **שְׁעִינֶךָ יוֹנִים** - יש לך

שתי השגות בבחינת עינייך, ההשגה האחת היא על ידי העין הפנימית, המשקיפה אל מעמקי הנפש, לראות בהם את הענינים האלהיים החקוקים בה, וההשגה השניה היא העין החיצונית, המתבוננת בהשגחת ה' בכל העולם, להשיג בהם את חכמתו, יכולתו והשגחתו, ושתי עינים אלו דומות ליונים, שאינן נפרדות לעולם מבן זוגם, וכך תביטי בי תמיד בשתי עינייך, להכיר את דרכי, לדרוש את מידותי, ולאהבה אותי. (טז) משיבה הנפש ואומרת לה', **הַנְּדָךְ יָפָה דוֹדִי**, כפי שאני משיגה בהשגה חיצונית, כי כל היופי הנראה בעולם ובסידורו הוא מאת ה', שהוא מקור היופי, וממנו נמשך היופי אל כל המציאות, **אֵף נְעִים**, כפי שאני משיגה בהשגה הפנימית של נפשי, כי הנפש השלימה תרגיש את מעלתן הרוחנית כדבר הנעים והערב ביותר. **אֵף עַרְשֵׁנוּ רַעְנָנָה**, והגיע עת ההידבקות של הנפש באלהיה על ידי רוח הנבואה, כמו החלק הנמשך לדבוק בשלם, והנפש השְׁלֵימָה את התעוררותה לקראת האלהים לדורשו ולבקשו, והאלהים בא לשפוך עליה את רוחו ואהבתו בחסדו, שעל השגה עליונה זו ביקשה בתחילת דבריה, ישקני מנשיקות פיהו. (יז) מצייר את הדיבוק האלהי הזה בדומה להשראת השכינה שהיתה בבית המקדש, כי הבורא יתברך הוא אור אינסוף שלא ניתן לצמצמו במקום מסוים, ואילו הנפש הרוחנית שבאדם היא זעירה ביותר וקיימת בו בתכלית הצמצום, ולכן, כעין ממוצע בין האל לברואיו נצטוו ישראל לבנות את בית המקדש, וכאילו ה' מצמצם את השראת שכינתו אל בין שני הכרובים, והאיש הישראלי מגדיל ומרחיב את השגתו הרוחנית אל מקום גדול יותר, ומקום ההשגה הזה נקבע בבית העשוי מעצים, שהם חזקים יותר מהאדם, אך הם גם פשוטים בהרכבתם מגוף האדם החי, ועל פי ציור זה מפרש גם את ההשגה שהשיגה עתה נפש שלמה בנבואה, **קְרוֹת בְּתִינּוּ** הנבחר לנבואה זו עשויים **אֲרָזִים**, שהם העצים הגבוהים ביותר, **רַהֲיִטְנוּ** - הצינורות שהמים זורמים בהם [כמו "בְּרִקְהִטִּים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם" (בראשית ל' ל"ח)], עשויים **בְּרוֹתִים**, שענפיהם רחבים ויכולים לקבל את המים ולהעבירם ממקום למקום, והנמשל הוא למי השפע הרוחניים העוברים בצינורות הברכה, לרוות את נפש שלמה במי חסד וקדושה. **פֶּרֶק ב (א)** אומרת הנפש עתה, בזמן שאקבל את השפע הרוחני מאת ה', **אֲנִי דוֹמָה לְחִבְצֵלַת הַשָּׁרוֹן**, הפותחת פרחיה כלפי השמש המאירה, ואז היא נראית ביופיה והדרה, כך כאשר זורחת שמש ה' על הנפש להשפיע עליה שפע רוחני, תתראה הנפש בכל הוד תפארתה, אולם לאחר מכן,

כאשר אשוב אל מאסר הגוף, אדמה **לְשׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים**, שהיא מפיצה את ריחה הטוב רק בלילה, וכך אני, בהגיע הלילה, שזהו הזמן שהנפש כלואה במאסר הגוף ואינה מרגישה את קבלת השפע הרוחני מאת ה', הרי היא פולטת את הריח הטוב, הרוחני, שקיבלה מאת ה' בזמן שהאיר כנגד פניה, וכוחות הגוף יתבשמו ממנה ללמוד כיצד ללכת בדרכי ה', הנהגותיו וחסדיו. (ב) משיב ה' ואומר אל הנפש, **כְּשׁוֹשְׁנָה** הגדלה **בֵּין הַחוֹחִים** - בין הקוצים, וצריכה להזהר תמיד שיהיו פרחיה מעל הקוצים, ולא תתערב עמם, כדי שלא ינקבו אותה וישחיתוה, **כִּן רַעֲיָתִי**, שהיא הנפש, **בֵּין הַבְּנוֹת**, שהם כוחות הגוף החומרניים, שאם תתערב עמם ישחיתו את יופיה, ולכן צריכה הנפש להתנשא מעליהם, ולא להתערב בתברתם. (ג) אומרת הנפש, שני מיני הנהגות יש לה' בעולמו, התלויות בהתנהגותם של בני האדם, כי כאשר האנשים נמשכים אחר טבעם, ואינם כובשים את יצרם לדכא את כוחות החומר, אז גם ההנהגה העליונה נמשכת בדרכי הטבע, וההשגחה העליונה עטופה בכוחות הטבעיים, ועל כך אומרת, **כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר**, שעצי היער גבוהים מעץ התפוח ומסתירים אותו, **כִּן דוֹדִי בֵּין הַבְּנִים** - כך היא הנהגת ה' בין הכוחות שהאציל ה' ונתן להם את השליטה על הטבע, כי לעיני בני האדם הכוחות הללו גלויים ומוחשיים, ואילו הנהגת ה' נסתרת ואינה נראית. אמנם בזמן שבני האדם שולטים על טבעיהם, ומכניעים את רצונותיהם לפני ה', אז גם העולם כולו מונהג באופן שניכר לכל שה' שולט על הטבע, ובני האדם מונהגים בהנהגה ניסית, ונפשות בני האדם מתחברות ברוח נבואה אל ה', ואז סר הצל של עצי היער, ורק **בְּצֵלוֹ** של ה' **חִמְדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי**, כי באותו זמן הוא משיג ומנהיג את בני האדם בהנהגה פרטית והשגחה גלויה. אמנם, גם בזמן שההנהגה מוסתרת, וכביכול אין בני האדם מרגישים שהם חוסים בצל ה', אלא בצל עצי היער, שהם שלוחיו הטבעיים של ה', עדיין, **וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחַפֵּי** - על ידי ההתבוננות בתורת ה', בדרכיו ובהנהגותיו, ישכילו הנפשות ללמוד את יראתו ואהבתו, ופירות עץ החיים יהיו מתוקים לחיכם. (ד) אחרי הדברים האלו החלה רוח ה' לְפַעֵם את נפש שלמה ולהכין אותה אל החיבור האלהי הנבואי, ועל כך אומרת הנפש, **הִבְיָאֵנִי ה' אֶל בֵּית הַיְיָ**, הוא היין הרוחני המורה על הנבואה המשמחת את הלבבות, **וְדַגְלוֹ עָלַי אֶהְבֶּה** - והרים עלי את דגלו, ודגל זה הוא האהבה, שמשך אותי אליו ודבקני אליו באהבתו, וזו ההכנה אל הנבואה עצמה, שהיא משולה לנשיקות פיו.

כינוי לנפש הטבעית, הנפש המקיימת את הגוף [כפי שיש לכל בעלי החיים], כי נפש זו פועלת במרוצה תמיד על ידי פעימות הלב, וריצתה משולה לצבאות ואילות השדה שמרוצתם קלה ומהירה, ותוכן השבועה הוא, **אִם תִּעְרְוּ וְאִם תִּעֲזְבוּ יְדֵי מְשִׁיכַת הַנֶּפֶשׁ אֶל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַחוּמְרִיִּים**, ושלא תבואו לעורר ולחזק את האהבה על ידי כוחות הגוף, כי גם התעוררות כזו אינה טובה, כי זו התעוררות שאינה נקיה מפניות חיזוניות, והיא אש זרה אשר לא ציוה ה', **עַד שְׁתַּחֲפֹץ** האהבה בעצמה להידבק ברוח האלהים. ובזה נשלם מראה הנבואה הראשון. רוח הקודש עלתה מעל נפש שלמה, ושבה הנפש להיסגר במאסר הגוף החומרי, כפי שהיתה קודם לכן.

השיר השני (עד פרק ג' פסוק א'): יתאר איך לאחר שנפש שלמה נכלאה בגוף ימים רבים, בא ה' מעצמו והתגלה אל נפש שלמה, בלא שתהיה הכנה מצד שלמה, והיה זה בחודש אייר, שאז התחיל שלמה המלך לבנות את בית המקדש, ובאה אליו נבואה זו, ואמנם לא היתה זו נבואה גמורה, ולא נפרדה הנפש מהגוף לגמרי, ונבואה זו מובאת בספר מלכים (א' פרק ו' פסוקים י"א-י"ג) "וַיְהִי דְבַר ה' אֶל שְׁלֹמֹה לֵאמֹר. הַבִּית הַזֶּה אֲשֶׁר אֲתָה בֹקֵה, אִם תִּלְךָ בְּחֻקֵּי, וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשֶׂה, וְשָׁמַרְתָּ אֶת כָּל מִצְוֵי לְלַכֵּת בָּהֶם, וְהִקַּמְתִּי אֶת דְּבָרֶי אֲתָךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵל דָּוִד אָבִיךָ. וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל".

(ח) באותו זמן לא הכינה נפש שלמה את עצמה לקבלת הנבואה, אך שמעה פתאום את קול ה', והכירה **שְׁקוֹל דוֹדֵי הַנֶּה זֶה בָּא**, כי הנביאים משיגים שה' הוא המדבר אליהם, ומתאר את השגחת ה' והשראת שכינתו המשתלשלת משמי השמים אל העולם הזה, בחמש מדרגות, א. **מְדַלֵּג עַל הַהָרִים**, כי מקום שכינת עוזו היא מעל ההרים, שהם הגבוהים ביותר בעולם הזה, והשכינה שמעליהם היא מחוץ לעולם הזה, ב. **מִקְפָּץ** מן ההרים הגבוהים **עַל הַגְּבְעוֹת** הנמוכות יותר, להשפיע שפע בתוך העולם. **(ט)** ובהנהגה זו **דוֹמָה דוֹדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרָ הָאֲזִלִּים**, ששניהם בטבעם חוזרים תמיד למקומם הראשון, אלא שהצבי בשעת הליכתו מביט לאחוריו,

(ה) ממשיכה הנפש ואומרת, עתה שנפרדתי מכוחות הגוף, אין מה שיחזיק אותי מלבד רוח הנבואה, ולכן **סִמְכוּנֵי בְּאֲשֵׁי שׁוֹת** - תִּמְכוּ אותי בגביעי יין, הוא היין הרוחני המורה על הנבואה, שעל ידי הנבואה אדבק באלהי השמים. והוסיפה נפש שלמה לבקש, כי גם אחרי שאשוב אל הגוף יהיו לי הכוחות להשיג את ההשגות הרוחניות שאני משיגה עתה, וכדי שיהיה הדבר כן אבקש עתה, **רְפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים** שיש להם ריח טוב, והריח הטוב הוא המשל להשגת ה' בדרך העיון והחקירה [שאז ההשגה היא מכח ראיית הנהגותיו ומידותיו, בדומה לריח הטוב המוכיח על קיומו של הדבר המביא את הריח], ובזה ביקשה נפש שלמה חכמה ובינה מרובים כדי שתוכל להשיג תמיד את ההשגה העליונה הזו, **כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אֲנִי** - נפשי דבוקה בה' בתשוקה עצומה, כחולה האהבה שנפשו דבוקה באהבה, ורצוני להשיג את ההשגות הללו בתמידיות. ועשה ה' את בקשת נפש שלמה, ואמר לשלמה בנבואה זו (מלכים א' פרק ג' פסוק י"ב) "הֲנִיָּה עֲשִׂיתִי כְּדַבְרֶיךָ, הֲנִיָּה נִתְּתִי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן, אֲשֶׁר כְּמוֹד לֹא הָיָה לְפָנֶיךָ, וְאֶתְרֶיךָ לֹא יָקוּם כְּמוֹדֶךָ", ונאמר (שם פרק ה' פסוק ט') "וַיִּתֶּן אֱלֹהִים חָכְמָה לְשֹׁלֹמֹה וַתְּבוּיָה הַרְבֵּה מְאֹד וְרָחַב לֵב כְּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם". **(ו)** וכנגד ההשגה השכלית, הרמוזה בלשון 'רפדוני בתפוחים', אומרת הנפש **שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשֵׁי**, כי הנהגת ה' בדרך הטבע מכונה 'שמאלו', וכאילו תומך ה' ביד שמאלו בהשכלת נפש שלמה, שתשיג את ה' בדרכי החכמה והעיון. וכנגד ההשגה הנבואית הרמוזה בלשון 'סמכוני באששות', אומרת הנפש **וַיְמִינוּ תַחֲבֻקָנִי**, כי 'ימין' זהו הכינוי להנהגת ה' הניסית, וכן להשגות שתשיג הנפש בדרך נבואה, וחיבוק הנפש בימין ה' זו השגת היין הרוחני, הנבואי [ואף על פי שהשגת ה' בדרך הימין של הנבואה היא השגה חשובה יותר, מכל מקום הקדים את השמאל, שזו ההשגה השכלית, כיון שהיא התנאי להשגה הנבואית, וכפי שהיה אצל נפש שלמה, שלאחר שהשיגה את הדברים בחכמתה ובכח השכל, ביקשה מה' שישפיע עליה שפע נבואה, ואכן זכתה לכך]. **(ז)** בסיום הנבואה התחילו כוחות הגוף של שלמה להתעורר מתרדמתם, ובכך באו להשבית את החיבור העליון של נפש שלמה עם ה', כי חיבור זה יתכן רק כאשר כוחות הגוף שובתים לגמרי, פונה אליהם נפש שלמה ואומרת, **הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם, בְּנֹת יְרוּשָׁלַם** [שזהו כינוי לכוחות הגוף], וכיון שהנפש הרוחנית נפרדה מהגוף, אין מי שיליץ ויתווך בין הנפש הרוחנית לבין הגוף המתעורר, ולכן השביעה אותם **בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה**, שזהו

והאיל מביט לפניו, ונרמז בכך שגם כאשר השכינה יורדת להשגיח על הארץ, עדיין עיניה אל העולמות העליונים, ודעתה לחזור לשם, כי בדרגה זו יש רק השגחה כללית על הארץ, ועדיין לא השגחה קבועה ופרטית. ג. **הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתָלָנוּ**, להשגיח על הצדיק בהשגחה פרטית מיוחדת, ובדרגה זו ההשגחה היא על גופו של הצדיק, שהוא כמו הבית של הנפש [ולכן נרמז בלשון 'כותל'], שיהיו לו כל צרכיו, ויהא שמור מהפגעים. ד. מוסיף דרגה נוספת בהשגחת ה' על הצדיקים, והיא ההשגחה על הנפש, ועליה אומר במליצתו כי ה' **מְשַׁגֵּחַ מִן הַחַלְנוֹת**, מהחלונות שבגוף אל הנפש הנמצאת בפנים, אך זו עדיין השגחה מרחוק, להנחות את הנפש בדרך אמת, להשכילה בהשגת מציאות ה', להתקדש ולהטהר ולהכיר את דרכי ה' והנהגותיו. ה. הדרגה החמישית היא הגבוהה ביותר שיכולה הנפש להשיג, והיא כאשר ה' כביכול **מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים**, והמשל הוא לאדם המציץ אל תוך החדר, ומכניס ראשו מהחדר שבקיר לתוך החדר ומתחבר עם מי ששוכן בו, כך ישרה ה' את שכינת עוזו בתוך נפש הנביא, לחבקה ולהכינה אל החיבור האלהי, עד שתימשך אחריו ממאסר הגוף, ותהיה מרכבה לשכינתו, ואז ינשקה בנשיקות פיהו להחיל על הנפש את שפע הנבואה. (י) **עֲנֵה דוֹדִי מֵרְחוֹק, וְאָמַר לִי אַחַר כֵּךְ מִקְרֹב** [כי הדיבור הוא לפי הכנת הנפש, ובתחילה עדיין לא היתה נפש שלמה מוכנה לנבואה זו, ודיבר עמה ה' מרחוק שתכין עצמה לנבואה, ואחרי שהכינה את עצמה אמר לה ה' מקרוב], **קוּמִי לֵךְ רְעִיתִי, יָפְתִי, וּלְכִי לֵךְ**, לצאת ממאסר הגוף [ובנבואה הראשונה כינה אותה רק 'רעיתי', וכאן הוסיף 'יפתי', כי קשר של ריעות הוא דבר שבבחירת השני, ואינו מעלה עצמית, אך היופי הוא מעלה עצמית הגורם לאהבה, וכן כאן, אחרי שחלה הנבואה פעם אחת של נפש שלמה, וראה ה' שיש לה יופי רוחני והיא ראויה לשכון בחצרות קודשו, נגלה אליה פעם נוספת, ולכן הוסיף כאן לכנותה 'יפתי']. (יא) **כִּי הִנֵּה הִסְתֵּנוּ עִבְרִי**, כי כשם שגוף האדם זקוק למנוחה בין פעולותיו, כך האדמה זקוקה למנוחה ואינה יכולה להצמיח תבואתה ללא הפסק, ולכן לאחר הקיץ שבו התבואה צומחת, באים ימי הסתיו והחורף, שבהם האדמה נחה מפעולותיה, עד ימי האביב. וכדבר הזה יקרה גם לכוחות הנפש, הגם שהיא רוחנית ושמימית, מכל מקום כיון שהיא מקושרת לגוף האדם יארעו לה חלק ממקרי האדם, ולכן לאחר הנבואה הראשונה שבאה אל שלמה היתה נפשו כמעולפת ורדומה זמן רב, ולא יכלה עדיין להצמיח את הזרעים הרוחניים

הנטועים בה, אך עתה באה אליו ההשגחה החדשה וכאילו היא קוראת לו לאמור, הרי כבר עברו ימי הסתיו שבהם נחה הנפש, ואף זמן **הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ**, והגיע הזמן שתהיה הנפש מוכנה אל הנבואה השניה [וב'גשם' יש רמז נוסף, כי לאחר שינת הנפש תתחיל ההתעוררות על ידי כח הדמיון וציורי הנפש המעורבים עדיין בהרהורים ומחשבות בלתי גמורות, המאפילות את האור העליון שיכולה הנפש להשיג, בדומה לגשם המתחיל לרדת, והאוויר עדיין אינו זך וטהור, ועל כך אומר במליצתו, כי כבר עברו גם ימי הגשם, והנפש מוכנה בכוחה ובצלילותה אל קבלת הנבואה השניה]. (יב) **הַנְּצִינִים** של זרעי הנפש הרוחניים **נִרְאוּ בְּאֶרֶץ**, הם הכוחות שבעת תרדמת הנפש אינם נראים כלל, כמו הזרעים הטמונים באדמה, ורק כאשר תזרח השמש הרוחנית ותתעורר הנפש, יצאו כוחות אלו אל הפועל. **עֵת הַזְּמִיר הַגֵּיעַ**, וזהו רמז אל הנפש הרוחנית [היא הנשמה הבאה משמי השמים העליונים], וממשיל אותה לציפור הזמיר, שגם בחורף ובסתיו אינה מתרחקת מארצה, הגם שאין קולה נשמע אז, וכך הנפש הרוחנית אינה מתרחקת לעולם מהגוף, גם בעת תרדמת הנפש, שאין מרגישים בה כל כך, אך עתה עם התעוררות הנפש הגיע העת שישמע קול הנשמה, לשיר את זמירות הנפש, בנעימת שיר הנבואה, **וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצוֹ**, וזהו רמז אל דרגות גבוהות יותר של הנפש הרוחנית, המכונות 'חיה' ו'יחידה', ודרגות אלו אינן קבועות באדם, אלא נמשכות אליו לפי מעשיו, ובעת תרדמת הנפש אין דרגות אלו קיימות באדם, אך עתה, עם התקרבות רוח הנבואה ושכינת ה', נשמע בנפש שלמה קול התור, הרומז לדרגות 'חיה' ו'יחידה' שבאו לשכון בשלמה. (יג) וגם הכוחות הרוחניים שאינם נעלמים לגמרי בזמן שינת הנפש, אלא הם דומים לאילנות בימות החורף, שאמנם אינם מוציאים פירות אך הם עצמם נראים לעין, וכך כוחות אלו נעשו קנין לנפש, והם קיימים ונראים גם בעת שינת הנפש, אלא שאינם מוציאים פירותיהם, גם הם התעוררו להוציא פירות רוחניים, פירות הילולים, כי **הַתְּאֵנָה**, הרומזת אל כוחות השכל והבינה, **חֲנִטָּה פָּגְיָה**, **וְהַגֶּפְנִים** הרומזים לכח המוכן לנבואה ורוח הקודש [כי היין הרוחני המוזכר בעניינים אלו הוא משל אל הנבואה, והגפנים הם הכוחות המכניסים את הנפש לכך], **סִמְדֵר** [-התחילו את הבשלתם] **וְנִתְּנוּ רִיחַ**, ולכן מלבד שלא יגיע אליך נזק, [ועל כך אמר כבר לעיל (פסוק יז) 'ולכי לך'] שהרי עבר כבר הסתיו שבו הנפש ישנה, ועתה אין מי שיעכב בעד הנפש מלהשיג

השגותיה, שב ואומר לה **קומי לך ועינתי, יפתי, ולכי לך**, כי גם תשיגי תועלת גדולה מכך שישפוך ה' עליך את רוח נבואתו. (יד) כיון שהתגלות זו לא היתה בדרגת נבואה גמורה שבה הנפש הרוחנית מתפשטת ויוצאת לגמרי ממאסר הגוף, קורא לה **יונתי** המסתתרת **בחגוי הסלע, בַּסְתֵּר הַמְדִּיגָה**, כי הנפש הרוחנית היתה לבושה עדיין בגוף, ושם היתה לה ההתגלות הנבואית הזו. והנה בנבואה הראשונה ביקש שלמה מה' את החכמה, והשפיע עליו ה' שפע חכמה ובינה, ובנבואה זו הזהירו ה' ללכת בדרכיו וליראה אותו, והשפיע עליו שפע יראה ואהבה. ועל שני הדברים הללו אמר כעת ה' לנפש שלמה, הנה את מסתתרת בחגוי הסלע, **הֲרַאֲנִי אֶת מְרִאֲדָךְ**, שזה הרמז לחכמה שבנפש, כי על ידי ראיית הדבר ניכרת מהותו האמיתית, וכך השכל מגלה את מהות האדם, וכאילו קורא לנפש להשכיל בחכמה שניתנה לה בנבואה הראשונה, **הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ**, שזה הרמז ליראה שבנפש, כי על ידי הקול והדיבור ניתן לדעת מה רצונו של האדם, וקול הנפש יצווה על כוחות הגוף לקיים את המצוות, ומצווה עליה ללכת ביראת ה' כפי השפע שהושפע עליה בנבואה זו, והקדים את החכמה ליראה כיון שאי אפשר להגיע אל היראה בלי שתקדם לה החכמה, שידע האדם ויבין ממי הוא ירא. אך כיון שלפי האמת היראה חשובה מהחכמה, שהרי תכלית החכמה היא להגיע ליראת ה', לכן חוזר ואומר את הדברים לפי סדר חשיבותם, **כִּי קוֹלְךָ עָרַב**, בהליכתך ביראת ה', **וּמְרִאֲדָךְ נְאוּה**, בהשכילך בדרכי החכמה. (טו) כיון שבנבואה זו לא נפרדה נפש שלמה מגופו, מבאר עתה כיצד לא הפריעו כוחות הגוף לחיבור הקדוש של נפש שלמה עם אלהיו, **אֶחְזוּ לָנוּ שְׁעָלִים**, השועל הוא רמז לכח הדמיון [כִּי השועל פקח יותר משאר החיות מחמת כח הדמיון שיש בו, ועל ידו הוא יכול לחשוב דברי ערמוניות], וכאשר הנביא מקבל את נבואתו בזמן שנשמתו לא נפרדה מגופו, כפי שאירע לשלמה בנבואה זו, אזי מתערבים מחזות של כח הדמיון יחד עם השגת השכל [ועל ידי זה רואים הנביאים את ההשגות בדרך של צורות ותמונות, וכמו שנאמר (הושע י"ב י"א) "וַיִּבְדֹּד הַנְּבִיאִים אֶדְמָה"], ונפש שלמה שלחה את כוחות הגוף לעסוק במחזות ודמיונות אלו של ראיית הדוד מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, ובאותו זמן התייחדה נפש שלמה עם אלהיה, ושכלו השיג את ההשגה הנבואית הזכה, ללא המחזות והדמיונות שבהם, ועל כך מוסיף ואומר, שאותם **שְׁעָלִים קְטָנִים**, שהם המחזות והציורים של

הדמיון, הם **מַחְבְּלִים כְּרָמִים** - מחבלים ומפריעים ל'כרמים', שזהו כינוי לנבואה שאינה גמורה, **וּכְרָמִינוּ סָמְדָר** - כמו כרם שענביו עדיין לא הבשילו לגמרי, כי הנבואה השלימה משולה ליון [כמו שנאמר לעיל (פרק ב') פסוק ד'] בנבואה הראשונה, שהיתה נבואה גמורה, "הֲבִיאֲנִי אֶל בֵּית הַיְיָ", אך נבואה זו משולה לכרם, שממנו מוציאים את היין, ואפילו כרם זה לא הבשילו ענביו לגמרי, אלא היו ענביו עדיין 'סמדר', כלומר, בוסר. וכך ציורים אלו מאפילים על אור הנבואה, ומערבים בהשגותיה השכליות גם מחזות ודמיונים. (טז) באותו זמן שכוחות הגוף החומריים התעסקו במחזות הנבואה, התייחדה נפש שלמה עם ה', וכיון שלא באה נבואה זו מכח התעוררותו של שלמה אל הנבואה, אלא להיפך, ההתעוררות היתה מאת ה' לפנות אל נפש שלמה, לכן אומרת הנפש, **דִּוְדִי לִי תַחֲלֶה, וְאֲנִי לוֹ לְאַחַר מִכָּן, הֲרַעָה בְּשׁוֹשָׁנִים**, כלומר, אינו 'רֹעֶה' אותי בלחם ומים, כפי שרועים את הגוף, אלא 'רֹעֶה' אותי בשושנים, שזו רֹעֶה רוחנית, המשולה לריח טוב, ועל ידי זה באה תיות לנפש ולשכל. (יז) חיבור נבואי זה לא נמשך זמן רב, אלא **עַד שְׁנֵפוֹחַ הַיּוֹם** - עד שיתגבר חום היום, כלומר, עד שיתעייפו כוחות הגוף לעסוק במחזות הנבואה הציוריים, ויתגברו להנהיג את הגוף כדרכם, **וְנָסוּ הַצִּלְלִים** - ינוסו אותם חזיונות שראו והשיגו כוחות הגוף, ואז נפסקה הנבואה מחמת כוחות הגוף ששבו להתעורר ולעסוק בענייניהם הגשמיים, **סָב, דָּמָה לְךָ דִּוְדִי לְצָבִי אוֹ לְעַפְרֵ הָאֲיָלִים עַל הָרִי בְּתָר**, שדרכם לחזור למקומם הראשון, וכך ישוב ה' אל נפש שלמה בכל עת שתהיה מוכנה לנבואה.

השיר השלישי (עד פרק ה' פסוק א'): יתאר את הנבואה הגדולה והעיקרית שהיתה לשלמה המלך, בשנת אחת עשרה למלכותו, לאחר שסיים את בניית בית המקדש, ועורר את נפשו בדרכים רבות ושונות אל הנבואה, ואז השיג נבואה גמורה, בדיבור ארוך ובחיבה יתירה, וגם לאחר שהסתיימה הנבואה עצמה, נשארה נפש שלמה דבוקה באלהיה זמן רב לאחר מכן, על ידי בית המקדש והעבודה התמידית שבו. וכך נאמר בנבואה זו (מלכים א' פרק ט' פסוקים ב'-ה') "וַיֵּרָא ה' אֶל שְׁלֹמֹה שְׁנִית, בְּאֲשֶׁר נִרְאָה אֵלָיו בְּגִבְעוֹן. וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו, שְׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ וְאֶת תַּחֲנֻנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לְפָנָי, הִקְדַּשְׁתִּי אֶת הַבַּיִת

הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנְתָה לְשׁוֹם שְׁמִי שָׁם עַד עוֹלָם, וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל הַיָּמִים. וְאַתָּה אִם תִּלְךָ לִפְנֵי, כַּאֲשֶׁר הִלַּךְ דָּוִד אָבִיךָ בְּתָם לֵבָב וּבְיִשָּׁר, לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, חֻקֵּי וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמַר. וְהִקְמַתִּי אֶת בֵּסֵא מִמְּלַכְתְּךָ עַל יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל דָּוִד אָבִיךָ לֵאמֹר, לֹא יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל בֵּסֵא יִשְׂרָאֵל".

פרק ג (א) לאחר שסיים שלמה המלך את בניית בית המקדש, שהוא מקום השראת השכינה בארץ, אמרה נפש שלמה, **עַל מִשְׁכְּבִי בַלֵּילוֹת**, בכל לילה ולילה לאחר שהקריב שלמה המלך קרבנות רבים ועסק בתפילה, **בְּקִשְׁתִּי אֶת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי** - ביקשה נפש שלמה לחזור ולהדבק בבוראה בגילוי נבואה, **בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִיו**, כי עברו ארבעה עשר יום מסיום בניית בית המקדש, ועדיין לא באה אליו הנבואה. **(ב) אֶקוּמָה נָא וְאֶסוּבְבָה בְּעִיר**, והיעירי היא משל לכלל הכוחות שבאדם, וכמו שבעיר יש אנשים רבים בעלי מלאכות שונות, כך באדם יש כוחות רבים [א. כוחות הנפש השכלית, שהם החכמה, הבינה, הזכרון וכדומה. ב. כוחות הנפש החיונית, שהם הרחמים, הגבורה, הבושה ושאר המידות וההרגשות שיש באדם. ג. כוחות הנפש הטבעית, שהם האכילה השתיה העיכול ושאר הכוחות השייכים לגוף עצמו], ובתחילה סובבה נפש שלמה בכלל הכוחות שבגוף, וכשראתה שאי אפשר להגיע באמצעותם אל ההשגה הנבואית, סובבה **בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת**, שזהו משל לכח הכולל את כל הכוחות של הגוף יחד, והוא כח הדמיון, שהאדם בדמיונו יכול לחשוב ולזכור, לרחם ולהתבייש, ואף לעורר את רצון האכילה והשתיה [בדומה לשווקים ולרחובות של העיר, שבהם מתקבצים כל אנשי העיר וכל בעלי המלאכה למקום אחד], **אֶבְקֶשָׁה** בכל הכוחות הללו, ובכח הדמיון בפני עצמו, **אֶת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי, בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִיו**, כי אין הנפש יכולה להשיג את הנבואה בכוחות החומריים, כל זמן שהיא יבתוך העיר, כלומר, בתוך הגוף וכוחותיו. **(ג)** ברוב תשוקת הנפש להדבק בדודה העליון, התחילה 'לצאת מן העיר', כלומר, להיפרד מהחומריות, לעזוב את כוחות הגוף וכח הדמיון שבו, ולהפשיט מעליה את בגדי החומר, עד אשר **מִצְאוּנֵי הַשְּׁמַרִים הַסְּבִיבִים בְּעִיר**, העומדים בקצה העיר, והם רמז לכוחות האחרונים של הגוף, שאם תעזוב הנפש גם אותם תיפרד לגמרי מחיי הגוף, ובהיותה בקצה הזה של הפרידה מהגוף שיכולה הנפש להשיג בחיי האדם, המשיכה לבקש ולשאול, האם

אֶת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי רְאִיתָם. (ד) כִּמְעַט שְׁעַבְרָתִי מֵהֵם, ואילו היתה עוברת את הגבול הזה, היתה נפש שלמה יוצאת בנשיקה, וכבר עמדה הנפש על המפתח, קרובה יותר אל האורות העליונים של השגת ה' מאשר אל הגוף וכוחותיו, **עַד שְׁמִצְאָתִי אֶת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי**, כי נחה עליה רוח הנבואה, על ידי ביטול כל כוחות הגוף, עד אשר כמעט ולא נשארה בו נשמה. עתה רצתה נפש שלמה שלא יתבטל החיבור הקדוש הזה עוד, כפי שהתבטל בפעמים הקודמות, והטעם לכך, כי עד עתה לאחר גילוי הנבואה הסתלקה השכינה למקומה העליון בשמי השמים העליונים, ונפש שלמה נשארה בגוף שבעולם החומרי, ואילו עתה כבר נבנה בית המקדש, שהוא מקום שכינת ה' בעולם הזה, ולכן אמרה הנפש עתה **אֶחְזָקֵנִי וְלֹא אֲרָפְנִי**, שלא תסור ממני ההשגה הנבואית, **עַד שֶׁהִבִּיאָתִיו אֶל בֵּית אֲמִי**, שזהו הגוף של שלמה, שעל ידי בניית המקדש התקדש והתעלה שלמה לדרגה רוחנית גבוהה, **וְאֶל חֵדְר הַזֹּרְתִי**, שזהו קדש הקדשים, על כנפי הכרובים. **(ה)** בתוך כך שנפש שלמה נדבקה באלהיה, התחילו כוחות הגוף להתעורר מתרדמתם, פונה אליהם הנפש ואומרת, **הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם** [שזהו כינוי לכוחות הגוף], **בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה**, שזהו כינוי לנפש הטבעית, הנפש המחיה את הגוף [כפי שיש לכל בעלי החיים], כי נפש זו פועלת במרוצה תמיד על ידי פעימות הלב, וריצתה משולה לצבאות ואילות השדה שמרוצתם קלה ומהירה, ותוכן השבועה הוא, **אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֵהְבָה** - אל תשביתו את האהבה על ידי משיכת הנפש אל עניני העולם החומריים, ואל תבואו לעורר ולחזק את האהבה על ידי כוחות הגוף, כי גם התעוררות כזו אינה טובה, כי זו התעוררות שאינה נקיה מפניות חיזוניות, והיא אש זרה אשר לא ציוה ה', **עַד שֶׁתְּחַפֵּץ הָאֵהְבָה** בעצמה לדבוק בה'. **(ו)** שואל המשורר, **מִי זֹאת** שיצאה מן העיר והיא היא עתה **עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר**, כלומר, איך אירע הדבר, שבאותו לילה יצאה נפש שלמה ונפרדה מה'עיר', שזהו הגוף, והלכה אל ה'מדבר', שהוא העולם הרוחני שבו השיגה את השגות הנבואה, ואיך לא מנעו ממנה זאת כוחות הגוף הסובבים אותה, ומתאר את עלייתה הרוחנית במדרגות הנבואה, **כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן** - כפי שהאש מפרידה את החומר הבורע, חלקו נעשה אפר גשמי וכבד היורד למטה, וחלקו נעשה עשן קל ורוחני העולה למעלה, כך שלהבת אהבת ה' הפרידה את נפש שלמה הרוחנית מהגוף החומרי, והתעלתה הנשמה במחזה הנבואה אל העולמות הרוחניים, **מִקְטָרֵת מֵר וְלִבְוָה**, כפי שהקיסור

אל הגוף וכוחותיו אלא נשארה דבוקה באלהיה, ועל ידי זה עוד שנים רבות חזה שלמה ברוח הקודש, כי באותה שעה **אֶפְרַיִן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה**, כלומר, עתה המליך שלמה את נפשו הרוחנית בת השמים על כל כוחות הגוף ויצריו, שלא ישתמש הגוף עוד בנפש לצרכיו, אלא להיפך, הנפש תשב ככלה וכמלכה באפריון, והיא תהא הפוקדת ומצווה על כל כוחות הגוף את אשר יעשו, וכל 'בנות ירושלים', שהם כוחות הגוף, ישמעו לקולה ויעשו את רצונה, ואפריון זה נעשה **מַעֲצֵי הַלְּבָנוֹן** - מכוחו של בית המקדש, ובדומה לו, וכפי שהתבאר לעיל (פרק א' פסוק י"ז) שכדי שיוכלו ישראל להתחבר לשכינת ה' שבבית המקדש נבחרו לבנייתו עצי הארזים, שהם החזקים ביותר בטבע, ואינם מורכבים כל כך. וכשם שבבית המקדש העלו את נפש החי על ידי הקרבת קרבנות, את נפש הצומח על ידי המנחות והנסכים, ואת הדומם על ידי המלח שבקרבנות, והאש האוכלת את הקרבנות קישרה איתם את נפש האדם המקריב אשר חשב למסור את נפשו לה', שתתעלה נפשו יחד עם קרבנו, כך המלך שלמה עשה את גופו עתה במדרגה זו, שכל כוחות הגוף, בכל מדרגותיהם, יהיו נמשכים אחרי הנפש הרוחנית שבו, ועל ידי זה יתעלו כולם אל הרוחניות. ולכן מכנה אותו כאן 'המלך שלמה', ולא רק 'מלך' סתם, כי עתה המלכות אינה של הגוף, אלא של 'שלמה', שזו הנפש הרוחנית שבו, ונרמז בכך גם השלום שנעשה בין הנפש והגוף, כי היצר וכוחותיו נכנעו לפני הנפש [ולא כמו שכינהו לעיל (פרק א' פסוקים ד' וי"ב) בלשון 'המלך' סתם, ושם הכוונה לגוף וכוחותיו המתנגדים אל הנפש]. (י) רומז עתה לצורתו הכללית של בית המקדש שבנה שלמה המלך, שכיון שהוא החומר שבו התאחדו כל נשמות ישראל להיות מרכבה לשכינה, בדומה לגוף המחזיק בתוכו את נפש האדם, נבנה המקדש בחלוקה דומה לחלוקת דרגות הנפש שבגוף האדם, וכאשר דבקה נפש שלמה בעולמות העליונים ושיעבדה את הגוף אל הנפש, נעשה גוף שלמה עצמו כתבנית בית המקדש ומדוריו, **עַמּוּדָיו עָשָׂה כְּסָף**, וזהו רמז לעמודים שהקיפו את חצר המשכן, וזו דרגת הקדושה של 'האולם' שבבית המקדש, שם היה המזבח, ומקום זה דומה לנפש הטבעית שבאדם, המקיימת את כוחות הגוף של האכילה והעיכול וכדומה, כך במזבח נשרף המזון הרוחני, וה'כסף' שהוא מתכת פחות יקרה מהזהב, רומז על דרגת הקדושה הנמוכה, במקדש ובאדם. **רְפִידָתוֹ זָהָב**, וזהו רמז ל'היכל', שהוא מקום מזבח הקטורת שיש בו ריח, שזו הנאה רוחנית יותר,

שורף את הבשמים ויוצר מהם את הריח הטוב, כך האש הרוחנית הגדולה הזו יצרה קיטור של מיני בשמים, ו'מור' הוא מין בושם הנעשה מבעלי חיים, ו'לבונה' הוא מין בושם הנעשה מהצומח, ונרמז בכך שעל ידי אש רוחנית יוקדת זו העלתה נפש שלמה עימה את כוחות החי והצומח שיש בגוף האדם, להתקטר בריח טוב ולהתחבר אל הקדושה והרוחניות, **מִכַּל אֲבֹקֶת רוּחַ** - יחד עם שאר כוחות הנפש שהתעלו והזדככו באותה שעה. (ז) ממשיך המשורר את תמיהתו, והרי **הֲנֵה מִטָּתוֹ שְׁלֹשָׁמָה** - בנין הגוף של שלמה, המקיף את הנפש שבתוכו, **שְׁשִׁים גְּבִירִים סָבִיב לָהּ**, והם איברי הגוף המקיפים אותו מכל צד [כי הגוף מוקף בשלשה מעגלים של ששים איברים, כי בפרקי האצבעות שבכפות הידים והרגלים, שהם החיצוניים לגמרי, יש ששים אברים בכל צד, שהם יחד מאה ועשרים איברים. ובחלק הפנימי יותר, כמו השוקיים והברכיים, יש ששים איברים נוספים. ובחלק שהוא עיקר בנין הגוף, והיינו בצלעות ובשדרה וכדומה, יש ששים ושמונה איברים נוספים] וביחד הם מאתיים ארבעים ושמונה איברים], וכל אחד משמירות אלו של הגוף נחשב כ'ששים גיבורים' המחזיקים את הגוף], והם **מִגְּבִירֵי יִשְׂרָאֵל**, וכוונתו לרמז שכשם שיעקב אבינו נקרא 'ישראל' כאשר נלחם עם המלאך וניצחו, כך גיבורים אלו, שהם כוחות הגוף, תפקידם להלחם עם הנפש הרוחנית שלא תעזוב אותם להדבק בעולמות הרוחניים, והם מנצחים אותה תמיד. (ח) וגיבורים אלו מנצחים את הנפש משתי סיבות, האחת, **כָּלֶם אֲחִזִּי חָרָב**, כלומר, כשם שהחרב שביד הגיבור מנצחת באופן טבעי, כך האדם נברא באופן שבדרך הטבע לא תוכל הנפש לעזוב את הגוף ברצונה, והסיבה השניה, שכוחות הגוף הם **מְלֻמְדֵי מַלְחָמָה**, וכגבור שיש לו תכסיסי מלחמה שבהם הוא מנצח את האויב, כך הגוף מלומד בדרכים שבהם הוא משקיע את הנפש בענייני הגוף ויצריו, ועל כן גדלה התמיהה, "מִי זֹאת עֲלָה מִן הַמִּדְבָּר", כיצד נפרדה נפש שלמה מהגוף וכוחותיו. ומשיב המשורר ואומר, **אִישׁ חָרָבוֹ עַל יָרְכוֹ, מִפְּחַד בְּלִילוֹת**, כלומר, מתוך הפחד הגדול שנפל על הגוף בעת שחלה על שלמה רוח הנבואה, התבטלו כל כוחותיהם, וכאילו נשארו חרבותיהם במקומם ולא יכלו להשתמש בהם, ולא עצרו את הנפש מלהפרד מהם. (ט) עתה מבאר איך בחיבור זה של נפש שלמה עם אלהיו לא הפריעוהו כוחות הגוף כלל ולא עוררוהו לחזור אל ענייני הגוף [כפי שאירע בשתי הפעמים הקודמות], ואיך גם לאחר שהסתיימה הנבואה עצמה לא שבה עוד נפש שלמה

שהגוף וכוחותיו השלימו עם הנפש, והנפש מתייחדת עם דודה העליון בעודה פועלת בתוך הגוף, על ידי העבודה התמידית בבית המקדש, משבח ה' את נפש שלמה בכל פרטיה, הן מצד עצמיותה כנפש משכלת ומבינה, והן בדרך בה היא פועלת באברי וכוחות הגוף. ופותח בשבח על השגת הנפש את ה', שהיא בשתי בחינות, האחת על ידי התבוננות בכלל מציאות העולם, שבה ניכרת הנהגת ה' ומידותיו, והשניה על ידי ההתבוננות בתוך הנפש עצמה, לראות את הענינים הרוחניים החקוקים בה מטבעה, ועל כך אומר, **הַנֶּפֶשׁ יָפָה** מצד שאת **רַעֲיָתִי**, ודבוקה בשכלך אל האלהות הכללית הניכרת בכל מציאות העולם שמחוץ לנפש, **הַנֶּפֶשׁ יָפָה** מצד עצמך, כי את חלק אלוה ממעל וקדושה מצד עצמך, ופנימיותך יפה ביופי שמיימי ורוחני, **עֵינֶיךָ יוֹנִים** - שתי השגות אלו משולות לעינים, האחת מתבוננת על העולם החיצוני, ואחת מתבוננת לעולם הפנימי של הנפש, ושתיהן כיונים שאינן נפרדות לעולם מבן זוגם, והגם שעינים אלו כלואות בגוף, הרי הן מביטות אלי **מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ** - מבעד לקשר הקושר אותך אל הגוף [ויצמה' הוא מלשון קשר, כמו קישור שערות]. **שְׁעָרְךָ**, הרומז לאורות הפנימיים שבשכל האדם, היוצאים לחוץ [כמו השיער, שהוא נוצר מהמותרות שגוף האדם פולט החוצה, וכאילו פנימיות הגוף מתעבית ומתקשה ויוצאת אל החוץ בדמות שיער], ואורות אלו רומזים על המושגים הרבים שמשגי השכל, שהם דקים בהבנתם ומרובים לאין מספר, דומים **כְּעֵדֶר הָעֵזִים שְׁגִלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד**, שכל אחד מהם ניכר בפני עצמו, כך כל מושג שמשגי השכל הוא מובדל מהאחרים, וניכר בפני עצמו. **(ב) שְׁנֵיךָ**, שגם הן יוצאות מפנימיות הגוף אל החוץ, וזהו משל לכללים ולמשפטים העיקריים שהשכל משכיל בהם, והם [כמספר השינים] שלשים ושתיים דרכים, שמהם נלמדים כל ההיקשים והלימודים השכליים, דומים **כְּעֵדֶר הַרְחֵלִים הַקְּצוּבוֹת** [-השוות ודומות זו לזו] **שְׁעָלוּ מִן הַרְחֵצָה**, כי במשפטים ובכללים של החכמה אין ניכרת השגת החושים [המדמים כל דבר בדרך אחרת], אלא כולם שוים זה לזה, **שְׁכָלָם מִתְאַיְמוֹת** - כאחיות תאומות, **וְשִׁפְלָה אֵין בָּהֶם** - אין לכללים אלו תולדה שאינה נכונה [כמו אם שכולה שבנה מת], כי כל התולדות של יסודות החכמה הללו הם בנים חיים, ומתאימים לכלל נתיבות החכמה העיקריים [ואף בדרכי הנפש הרוחנית, שהשכלותיה גבוהות יותר ואינן תלויות כלל בחומר, רשם ה' שלשים ושתיים נתיבות חכמה, נקיות מכל סיג, כולם פרי החכמה העליונה, מתאימות

והוא כנגד הנפש החיונית שבלב, שממנה באות המידות וההרגשות שבאדם, והיזהב' רומז על החשיבות שיש למקום זה, במקדש ובאדם. **מְרַבּוּ אֲרָגְמוֹן**, והוא כנגד בית קדש הקדשים, שבו הארון ולוחות הברית, שזו כלליות התורה השכלית, והוא כנגד הנפש המשכלת שבמח האדם, וה'ארגמן' רומז לפרוכת שהבדילה לפני קדש הקדשים [ומעל הכפורת היו שני הכרובים, והם רומזים לשתי דרגות גבוהות יותר שיכולה הנפש הרוחנית להשיג, א. 'חיה', והיא הנפש הנאצלת מעולם הכסא, בעת ששומר האדם את חוקי התורה והיא נפש גבוהה מהנפש המשכלת שיש לכל אדם, והיא חיה לעולם בצרור החיים. ב. 'יחידה', והיא נפש מעולם האצילות שזוכים לה הנביאים, ועל ידה זוכים לדרגות נשגבות למעלה מכל כוחות הטבע], **תּוֹכּוּ רְצוּף אֶהְבֶּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם** - בתוך המקדש בוערת האש על המזבח, האוכלת את כליל אהבת כל הכוחות הגשמיים לה' [רצוף' מלשון 'רצפה', שזו גחלת אש, כמו שנאמר (ישעיהו ו' ו') "וַיִּצְעַף אֱלֹהִים אֶחָד מִן הַשָּׁרָפִים וַיִּבְדְּדוּ רֵצְפָה, בְּמִלְקָחִים לְקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ"], כי הקרבנות שהוקרבו שם היו כלולים מכל כוחות החי הצומח והדומם, המתאחדים עם הנפש המשכלת של האדם שהביא את הקרבן, ובדומה לכך כל הכוחות הגשמיים שבמלך שלמה התאחדו עתה באהבה לה', ונעשו לחלק מהתייחדות נפש שלמה עם האלהים, באשר היא יושבת עתה כמלכה באפריון שעשה לה המלך שלמה, וכל כוחות הגוף משועבדים לה. **(יא)** על ידי זה היתה הנפש הקדושה יכולה להתייחד עם דודה העליון בלא שיפריעו לה כוחות הגוף ויצריו, כי כך אמרה להם, **צִאֲנָה** והפרדנה מעלי, **וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן**, שהם כוחות הגוף, **בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה**, כלומר, אפילו ה'מלך' שהוא מרמוז על הגוף וכוחותיו, נעשה 'המלך שלמה', כי השלים עם הנפש האלהית שלא להפריע לה בדבקותה באלהיה, **בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לֹא אָמוּ**, כי גם ה'אֵם', הרומזת על מקור היצר וכוחותיו, עיטרה לו עטרה **בְּיֹסֵם חֲתָנָתוֹ וּבְיֹסֵם שְׂמֵחַת לְבוֹ**, וכאילו הגוף וכוחותיו השלימו והתחתנו עם הנפש הרוחנית, ועטרה זו היא בכך שכל יצרי הלב וכוחותיו ישתעבדו לנפש העליונה בת השמים, כי גם הגוף וכוחותיו יקריבו את עצמם על האש היוקדת במזבח אהבת ה', לקיים את כל המצוות המעשיות, ובכך יהפוך גם הגוף וכוחותיו לדבר רוחני. וכיון שלא הפריעה עוד כוחות הגוף, יכלה הנפש להתאחד עם רוח הקדושה שבאפריון, גם לאחר שהנבואה עצמה נפסקה, ועל ידי זה שרתה רוח הקודש על שלמה המלך זמן רב. **פֶּרֶק ד (א) עתה,**

הַאֲזִינִי עַל הַרִי בְּתָרִי, כְּלוּמֵר, שִׁיחִיהָ כַצְבִי וְאֵיל, שֶׁגַם לְאַחַר שֶׁהֵם עוֹזְבִים אֶת מְקוֹמָם הֵם עֵתִידִים לַחֲזוֹר אֵלָיו], עֵתָה לֹא תִסּוֹר הַשְּׂכִינָה מֵהִשְׂרָאתָה עַל נֶפֶשׁ שְׁלֹמָה גַם כְּשִׁיתַחֲזֵק הַגּוֹף, כִּי עֵתָה נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעַל יָדוֹ יִכְוֹלָה הַנֶּפֶשׁ לְהִמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׁפַע הָאֱלֹהִי עַל יְדֵי דְבָרִים גְּשָׁמִיִּים, כְּמוֹ הַקֶּרֶבֶת הַקֶּרְבָּנוֹת, וְעַל כֵּךְ אֹמֵר הַדּוֹד הָעֵלְיוֹן אֵל הָרַעִיָּה הַקְּדוּשָׁה נֶפֶשׁ שְׁלֹמָה, גַּם כְּשִׁתְּסַתִּיִּים הַנְּבוּאָה עֲצָמָה לֹא תִסּוֹר הִשְׂרָאתָה הַשְּׂכִינָה, אֲלֵא אֶלֶף לִי אֶל הַר הַמּוֹר, וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, וְיִמּוֹר' הוּא מִיִּן בּוֹשֵׁם הַנֶּעֱשֶׂה מִבְּעֵלֵי חַיִּים, וְלִבְנוֹנָה' הוּא מִיִּן בּוֹשֵׁם הַנֶּעֱשֶׂה מֵהַצּוֹמֵחַ, וְרוֹמוֹ עַל כֵּךְ שִׁבְבִית הַמִּקְדָּשׁ יִתְקַבְּלוּ בְּרַצוֹן הַקֶּרְבָּנוֹת הַבָּאִים מִבְּעֵלֵי הַחַיִּים, וְהַנְּסָכִים וְהַמִּנְחוֹת הַבָּאִים מֵהַצּוֹמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה תִשְׁכּוֹן שְׂכִינַת ה' בְּקַבִּיעוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּבְנֶפֶשׁ שְׁלֹמָה, וְגַם בְּעַת שְׁלֹא תִיפְרֹד הַנֶּפֶשׁ מֵהַגּוֹף, אֲלֵא תִהְיֶה קְשׁוּרָה וְפוּעֶלֶת בּוֹ, תִתְחַבֵּר עִם דּוֹדָה הָעֵלְיוֹן עַל יְדֵי עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי יִשְׂרָה ה' אֶת שְׂכִינָתוֹ בְּהַר הַמּוֹר וּגְבַעַת הַלְּבוֹנָה, לְקַבֵּל רִיחַ נִיחּוּחַ מֵהַנֶּפֶשׁ גַּם בְּהִיוֹתָהּ מֵחוּבְרַת וְקְשׁוּרָה בְּגוֹף. (ז) לְאַחַר שֶׁהַצְּטֵרְפוֹ לְעֲבוֹדַת הַרוּחָנִית גַּם הַנֶּפֶשׁ הַחַיּוֹנִית שֶׁהַמִּדּוֹת וְהָרִגְשׁוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְגַם הַנֶּפֶשׁ הַטְּבַעִית שְׁקִיּוֹם הַגּוֹף תְּלוּי בָּהּ, וְשִׁתִּיחָן הַתֵּאֲחָדוֹ עִם הַנֶּפֶשׁ הָעֵלְיוֹנָה הַרוּחָנִית לְעֲבוֹדַת ה' לְבַדּוֹ, אֹמֵר ה' לְנֶפֶשׁ שְׁלֹמָה הַרוּחָנִית, מַעֲתָה כִּלְךָ יִפָּה רַעִיָּתִי, וּמוֹם אֵין בְּךָ, כִּי עַד עֵתָה הָיוּ הַנֶּפֶשׁוֹת הַשְּׁפֹלוֹת, שֶׁהֵן הַחַיּוֹנִית וְהַטְּבַעִית, חוֹצְצוֹת בֵּינָה לְבִין הַקְּדוֹשׁ, וּמַחֲשִׁיבוֹת אוֹתָהּ כְּבַעֲלַת מוֹם שְׂאִינָה רְאוּיָה לְעֲבוֹדַת ה', וּמַעֲתָה כּוֹלֵךְ יִפָּה, כִּי גַם כּוֹחוֹת אֵלוֹ חִבְרוּ אֵלָיִךְ לְעֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ וּלְדַבִּיקוֹת הָעֵלְיוֹנָה. (ח) מוֹסִיף ה' וְאוֹמֵר לֵה שְׁלֹא יִפְרֹד מִמֶּנָּה יוֹתֵר, וּמִבְּאֵר לֵה הֵיכָן תּוֹכֵל לְמוֹצָאוֹ בְּכָל זֶמַן, אֲתִי מְלַבְּנוֹן כֹּלָה - תִּהְיֶה אֵינִי תִמִּיד בְּלִבְנוֹן', שֶׁהוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַמְּלַבֵּין אֶת שְׁחָרוֹת הַנֶּפֶשׁ, וּמִכְנָה אוֹתָהּ 'כֹּלָה' כִּיּוֹן שְׁכַעַת אִירֵשׁ ה' אֶת נֶפֶשׁ שְׁלֹמָה הַיִּקְרָה לְהִיּוֹת מִיּוֹחֲדַת לוֹ לְהִשְׂרָאתָה הַשְּׂכִינָה בְּתִמְדוֹת, אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוֹאִי, בְּכָל עֵת שֶׁתִּרְצִי לְדַבּוֹק בְּחַי הָעוֹלָמִים, וּמַעֲתָה לֹא יוֹכְלוּ הַגּוֹף וְכוּחוֹתָיו לְהִשְׁבִּית אֶת הַחִיבוֹר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, כִּי תִשְׁוִי מְרֹאשׁ אֲמָנָה - תִּלְמַדִּי בְּתִמְדוֹת אֶת הָאֲמוּנָה בְּה' עַל יְדֵי שֶׁתִּרְאִי בְּכָל עֵת אֶת הַנִּסִּים הַקְּבוּעִים שֶׁהֵיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְרָאוּ בְּכָךְ אֶת הַתְּגִלּוֹת הִשְׂרָאתָה הַשְּׂכִינָה בְּתִמְדוֹת, וְכֵן תִּרְאִי אֶת הַשְּׁגָחַת ה' מְרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן, שֶׁהֵם הָרִים שֶׁנֶּעֱשׂוּ בֵּהֶם נִיסִים וּנְפִלְאוֹת שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, וּבְדוּמָה לְכַךְ נֶעֱשׂוּ גַם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ נִיסִים וּנְפִלְאוֹת שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, וְעַל יְדֵי זֶה תִתְחַזֵּק הַנֶּפֶשׁ לְשִׁלוֹת בְּגוֹף וּבְכוּחוֹתָיו, מִמְּעַנּוֹת אֲרִיּוֹת -

וְדוּמוֹת זֶה לְזֶה, וְשִׁכּוּלָה אֵין בֵּהֶם]. (ג) וּמִצִּיר עֵתָה אֶת דִּיבּוּרָה, שֶׁהוּא הַמוֹצִיא אֶת הַשְּׁגוֹת הַחֲכָמָה וְכִלְלִיהָ [הַרְמוּזִים בְּשַׁעֲרוֹת וּבְשִׁינִים] אֶל הַחוּץ, כְּחוֹט הַשְּׂנִי שְׁחוֹרְזִים עֲלָיו מְרַגְלִיּוֹת רַבּוֹת לְמַחְרוֹזוֹת אַחַת, כֵּן שְׁפָתוֹתֶיךָ מַחְבְּרוֹת בְּדִיבוֹרָן אֶת הַמוֹשְׁגִים וְהַהֲבֵנוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ זֶה לְזֶה, לְיִצּוֹר מֵהֶם מֵאֲמָרִים שְׁלֵמִים, וּמִדְּבָרֶךָ נְאוּהָ - וְאֵף הַדִּיבוֹר עֲצָמוֹ הוּא נְאוּהָ, כִּי דִיבוֹרְךָ הוּא בְּלִימוּד תּוֹרָה, בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וּבְדַבְרֵי נְבוּאָה, כְּפִלְחַ הַרְמוֹן רִקְתָּךְ - הַנֶּפֶשׁ עֲצָמָה, שְׂאֵין לָנוּ הַשְּׁגָה בָּהּ וְהִיא נִרְאִית לָנוּ כְּדַבֵּר רִיק, כִּי אֵינָה תּוֹפְסַת מְקוֹם גְּשָׁמִי, הָרִי הִיא כְּפִלְחַ הַרְמוֹן הַמְּלֵא גְרַעִינִים, כֵּךְ הַנֶּפֶשׁ מְלֵאָה בְּאוֹרוֹת אֱלֹהִיִּים, שֶׁהֵם שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הַמְּצוּוֹת, וְהַשְּׁגָה זֶה בְּעֲצָמוֹתָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הִיא רַק מִבְּעַד לְצִמְתָּךְ - עַל יְדֵי קִישׁוּרָה לְגוֹף [וְכַפִּי שֶׁהִתְבָּאָר שִׁצְמָה' הוּא לְשׁוֹן קִישׁוּר]. (ד) לְאַחַר שֶׁתִּיָּאָר אֶת מַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִצַּד עֲצָמָה, כְּנֶפֶשׁ מִשְׁכַּלְתָּ וּמִבִּינָה, מִשְׁבַּח אוֹתָהּ מִצַּד הַדְּרָכִים שֶׁבָּהֶם הִיא פּוֹעֶלֶת בְּתוֹךְ הַגּוֹף וּכּוּחוֹתָיו, כְּמִגְדֵּל דָּוִד צְוֹאֲרֶךָ, כְּלוּמֵר, הַצּוֹאֵר, שֶׁהוּא כְּמוֹ הַגְּבוּל שֶׁבֵּין הַשָּׂכֵל לְבֵּין כּוּחוֹת הַגּוֹף, הָרִי הוּא כְּמִגְדֵּל דָּוִד הַבְּנוּי לְתִלְפִיּוֹת, שֶׁשֶׁם תְּעַמּוּד הַנֶּפֶשׁ לְמִשׁוֹל בְּכָל כּוּחוֹת הַגּוֹף שֶׁתַּחְתִּיהָ, וּמִשֶׁם תִּצּוּחַ עַל כָּל אַחַד מִכּוּחוֹת הַגּוֹף אֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, אֶלֶף הַמְּגוֹן תְּלוּי עֲלָיו, כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבָרִים, וּגִיבוֹרִים אֵלוֹ שְׁמִים אֶת מִשְׁטֵרִם עַל כּוּחוֹת הַגּוֹף, לַעֲשׂוֹת כְּפִי צִוּוּי הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית הָעֵלְיוֹנָה. (ה) שְׁלֹטוֹן הַנֶּפֶשׁ הוּא עַל מִדּוֹת הַנֶּפֶשׁ הַמַּעֲוֹרְרוֹת אֶת הַגּוֹף, לְהַכְנִיעַם אֶל שְׁלֹטוֹן הַשָּׂכֵל, שְׁנִי שְׁדִיךָ, שֶׁהֵם מִשְׁלַת לְתַאוּוָה וְלַכַּעַס, כְּשְׁנִי עֶפְרַיִם תְּאוּמֵי צְבִיָּה - הֵם שְׁנֵי כּוּחוֹת הַבָּאִים מִשׁוֹרֵשׁ אַחַד, וְתִלוּיִים שְׁנֵיהֶם בְּרַצוֹן הַנֶּפֶשׁ [וְצִבְיָה' הוּא מִלְשׁוֹן רַצוֹן, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (יַחֲזַקְאֵל כִּי ט"ו) "צְבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת"], וְעַל יְדֵי הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹהִית הַמְּנַהֶיגָה אוֹתָם וְשׁוֹלְטָה עֲלֵיהֶם אֵין כּוּחוֹת אֵלוֹ מִתְעוֹרְרִים לְדַבְרִים גְּשָׁמִיִּים, אֲלֵא הֵם הָרוּעִים בְּשׁוֹשְׁנִים - מִתְעוֹרְרִים וְרוּצִים רַק בְּעֲבוֹדַת ה' וּמִצּוּוֹתָיו. (ו) וְאִמְנֵם בְּעַת הַנְּבוּאָה עֲצָמָה הַתְּבַטְלוּ וְהִסְתַּלְקוּ כּוּחוֹת הַגּוֹף, אֲךָ חִיבוֹר זֶה אֵינּוּ יִכּוֹל לְהִמְשִׁךְ לְעוֹלָם, כִּי הַגּוֹף מִצַּד חוּמְרֵיּוֹתָיו יִפְרִיעַ לְנֶפֶשׁ לְחַזוֹת מַחֲזוֹת אֱלֹהִיִּים בְּתִמְדוֹת וּבְקַבִּיעוֹת, אֲלֵא חִיבוֹר הַנְּבוּאָה עֲצָמוֹ נִמְשַׁךְ רַק עַד שְׁיִפּוֹחַ הַיּוֹם - עַד שִׁתְּגַבֵּר חוֹם הַיּוֹם, כְּלוּמֵר, עַד שִׁתְּעִיִּפוּ כּוּחוֹת הַגּוֹף וְיִתְגַּבְּרוּ לְהַנְהִיג אֶת הַגּוֹף כְּדַרְכֵּם, וְנִסּוּ הַצְּלָלִים - יִסְתַּלְקוּ הַצִּיּוֹרִים וְהַחַיּוֹנוֹת שֶׁבָּהֶם עֶסֶק הַגּוֹף בִּינְתִיִּים, אֲךָ בְּשׁוֹנָה מֵהַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהִסְתַּלְקָה הִשְׂרָאתָה הַשְּׂכִינָה לְאַחַר הַנְּבוּאָה [וְלִכְּן נֹאמַר שֶׁם (פֶּרֶק ב' פֶּסוּק י"ד) "עַד שְׁיִפּוֹחַ הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצְּלָלִים סָבַדְמָה לָךְ דְּוִדִי לְצְבִי אוֹ לְעֶפְרָיִם

תקנה לעצמה את מידת הגבורה של האריה, **מְהַרְרֵי נְמָרִים** - וכן תקנה לעצמה את מידת העזות של הנמר, להשתמש בגבורה ועזות אלו לעבודת ה' בקודש, להטיל יראה על כוחות החיים שבגוף, שלא יבואו למרוד במלכות הנפש הרוחנית. **(ט)** ומעתה לא יהיה הדיבוק הרוחני על ידי השגת השכל, אלא על ידי עבודת הלב, שהוא השולט על כל כוחות החיים, ועל כך אומר ה' לנפש, **לִבְבָתְנִי** - חיברת את ליבך בליבי, **אַחֲתֵי כְלָה, לִבְבָתְנִי בְּאֲחֵת מַעֲיִנֶיךָ**, כי השגת השכל באה על ידי התבוננות בשתי עינים, האחת אל המציאות הכללית שבעולם, והשנייה אל תוך הנפש, אך בעבודת הלב אין צורך בהתבוננות החיצונית, אלא רק שתבונן הנפש לתוך עצמה, לייחד את כל הכוחות שבה לשם ה', **בְּאֶחָד עֵינֶיךָ מִצּוֹרֵיךָ** - די לכך בתכשיט אחד, שהוא השכל השולט על עניני המעשה, לעבוד את ה' ביראה, ללא השכל העיוני המתבונן בדברים מצד ההתבוננות במציאות הכללית והלימוד ממנה. **(י)** בהשגות הקודמות, שהיו השגות נבואיות שכליות, באה ההשגה מלמעלה למטה, מאת ה' אל הנפש, אך מעתה שבאה ההשגה מכח העבודה בבית המקדש, הרי זו השגה הבאה מלמטה למעלה, כי התעוררות הנפש באהבה עזה לה' היא הממשיכה אליה את החיבור האלהי, ולכן עתה אינו משבח את הנפש עצמה מצד מעלותיה, אלא משבח את אהבתה של הנפש ואומר לה, **מִה יָפוּ דִדְיָךְ** [-אהבתך] **אַחֲתֵי כְלָה**, וכיון שהאהבה נמשכת מכח עבודת הנפש, מכנה אותה 'אחותי', כי מעתה אין זו השגה שהנפש מקבלת מלמעלה, אלא דביקות שהיא משיגה באהבתה אל ה', **מִה טָבוּ דִדְיָךְ מֵיָן** - אהבתך הבאה מכח התלהבות הנפש בעבודת ה' טובה יותר מהתלהבות הנפש בשתיית יין, שזו התעוררות זרה וגופנית, ואף טובה היא יותר מהיין הרוחני, שהוא השגת הנבואה המושפעת מלמעלה, כי אין זו השגה שמקבלת הנפש כמתנה המוגבלת לזמן הנבואה, אלא מידת האהבה מְשַׁנָּה ומעלה את הנפש עצמה לדרגה גבוהה יותר, עד שהיא נעשית דבוקה בה' בקביעות, **וְיָרִיחַ שְׂמִינֶיךָ** - ההשגה שתשיגי מכח אהבתך לה', שהיא השגה המשולה לשמן המורק מאת ה' אל הדבקים באהבתו, טובה יותר **מִכָּל בְּשָׂמִים** - מכל ההשגות הבאות מכח השכל העיוני. **(יא)** מלבד התקרבות נפש שלמה לה' על ידי מחשבה, כי היתה הנפש מלאה באהבת ה', וכפי שהתבאר, התקרבה לה' גם בדיבור, ועל כך אומר לה ה', **נָפֶת תִּטְפְּנָה שְׁפֹתֶיךָ**, בדיבורך בתורה ובתפילה, **כְּלָה, דָּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ**, והשפתיים

רומזות לדיבור החיצוני, והלשון רומזת לדיבור הפנימי, השכלי, ושניהם היו בעינים רוחניים, **וְיָרִיחַ שְׂלֹמֶיךָ** - המעשים החיצוניים, המסתירים תחתם את הדיבורים והמחשבות [בדומה לשמלה, המכסה את הגוף], **כְּרִיחַ לְבָנוֹן** העולה מן הקרבנות, ומחבר את השכינה הקדושה עם כנסת ישראל. **(יב)** ומלבד התקרבות נפש שלמה לה' במחשבה ובדיבור, דבקה בה' גם במעשיה, ועל כך משבחה ואומר, **גֵּן נְעוּל** את, **אַחֲתֵי כְלָה**, כי הנפש לא נטמאה מכוחות היצר לחלל את קדושתה, אלא שמרה על תומתה וטהרתה, הִגַּל שבו יתקרבו אל המעיין, גם הוא **נְעוּל**, ומרמוז שאפילו במחשבה לבד לא פנתה הנפש אל כוחות התאוה המחללות את קדושתה, וכל שכן שלא פנתה אליהם בעשיית מעשים, אלא נשארה **מַעֲיִן חֲתוּם** בחותם הקדושה, כפי שהיתה הנפש במעון קדשה בשמים. **(יג)** ומוסיף להלל את הגן הנעול, המורה על כוחות הנפש הטהורים, כי כשם שבבית המקדש היתה השראת השכינה על ידי הקרבת הקרבנות והקטרת הקטורת, בדומה למאכל ולריח המחזיקים את הנפש בגוף האדם, כך בעבודת ה' בנפש הפרטית יש דברים שהם משולים למאכל, והם המעשים, ויש דברים שהם משולים לריח, והם ההשגות הרוחניות, ואומר לגבי עבודת ה' התלויה במעשים, **שְׁלַחֲךָ** - הענפים שבגן הם של **פְּרִדָּס רְמוֹנִים**, שהרמונים טובים למאכל, והם רומזים על תרי"ג המצוות המתקיימות במעשים, **עֵם פְּרִי מְגֹדִים**, שהם רומזים על כל התקנות והסייגים שהוסיפו חכמים. ולגבי ההשגות הרוחניות שהשיגה הנפש אומר שנמצאים בגן **כְּפָרִים עֵם נְרָדִים**, שהם מיני בשמים שיש להם ריח טוב. **(יד)** ומלבד שני הבשמים שהוזכרו בפסוק הקודם, ממשיך ומונה עוד שמונה מיני בשמים, **נְרָד וְכַרְכֵּם, קָנָה וְקַנְמוֹן, עֵם כָּל עֵצֵי לְבוֹנָה. מִר וְאַהֲלוֹת, עֵם כָּל רְאֵשֵׁי בְשָׂמִים**, ועשרה מינים אלו הם כנגד עשרת הסממנים שבקטורת הסמים, שריחם טוב [אך לא הוזכרה כאן החלבנה, שריחה רע, והיא כנגד פושעי ישראל, ואין לה מקום בשיר שבח זה שבו מזכיר רק את המעלות שהרעיה משתבחת בהם]. **(טו)** אחרי ששיבח את מעלת הנפש בשמירתה על התורה והמצוות שקיבלה מה', משבח את עצם הנפש וקדושתה, שהיא **מַעֲיִן גָּנִים** - כמו מעיין שמימיו נובעים מעצמו ומשקים את הגן, כך הנפש נובעת ומוציאה מתוכה חכמה ודעת, אך היא גם דומה **לְבָאֵר מַיִם חַיִּים**, ששואבים ממנה מים על ידי עבודה, כך על ידי העיון ועבודת ה' ישאבו מהנפש מי חכמה וחיים נצחיים, **וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן** - ומים אלו נוזלים מהילבנון,

והמקדש, התרחקה [לפי דרגתה הגבוהה] מדודה העליון, וכפי שנאמר (מלכים א' פרק י"א פסוק ד') "וַיְהִי לַעֲת זְקַנְתָּ שְׁלֹמֹה נָשְׂיוּ הַטּוֹ אֶת לִבָּבוּ וגו' וְלֹא הָיָה לִבָּבוּ שְׁלֹם עִם ה' אֱלֹהָיו כְּלָבֵב דָּוִד אָבִיו", עד שפעם אחת בא הדוד העליון אליה להקיצה משנת החומר, ולא רצתה לפתוח לו, ואז נאמרה לשלמה נבואת תוכחה קשה, (שם פסוקים י"א-י"ג) "וַיֹּאמֶר ה' לְשֹׁלֹמֹה, יַעַן אֲשֶׁר הִיָּתָה זֹאת עִמָּךְ, וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ, קָרַע אֶקְרַע אֶת הַמִּמְלָכָה מֵעָלֶיךָ, וְנִתְתִּיחָ לְעַבְדֶּךָ. אַךְ בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָה, לְמַעַן דָּוִד אָבִיךָ, מִיַּד בְּנֶךָ אֶקְרַעְנָה. רַק אֶת כָּל הַמִּמְלָכָה לֹא אֶקְרַע, שֶׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לְבְנֶךָ, לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וְלְמַעַן יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּחֻרְתִּי". ואז התעורר שלמה ושב בתשובה לחזור לדרגתו הראשונה, אך לא זכה עוד למראות ה', עד יום מותו, שבו יצאה הנפש ממסגר החומר, וגילתה אהבתה ותשוקתה לה', כפי שיבואר בשיר החמישי.

(ב) לאחר שהתרחקה נפש שלמה מדבקוּתה בה', אומרת נפש שלמה, **אֲנִי יְשָׁנָה**, תנומת הנפש בחיק הגוף, **וְלִבִּי עֵדִיךָ עָר**, כי לא נפרדה הנפש מאלהיה, אלא לבה היה עדיין נוהג ונמשך אחרי ה', אך לא היה הדבר בזריזות ובהתעוררות הראויה כפי שהיה קודם לכן, והנה **קוֹל דוֹדִי** העליון **דוֹפֵק** על דלתי שלמה, לעורר את נפש שלמה לצאת לקראתו כפעם בפעם, להתפשט מן החומר ומהגוף ולדבוק באל חי, וקורא לה בכל לשונות החיבה שנקראה בשלש המחזות הראשונים, **פֶּתַחִי לִי, אֲחֹתִי**, שזהו השם שהיה לה עוד קודם שירדה לעולם, בהיותה חלק אלוה ממעל, **רַעִיָתִי**, והוא השם שנקראה בנבואה הראשונה, כי בהשגה הראשונה שהיתה לה השיגה את האלהים בנפשה הרוחנית העליונה, ולכן נקראה בשם זה, **יוֹנָתִי**, וזהו השם שנוסף לה בנבואה השנייה, והוא רומז על כך שגם הנפש החיונית, שממנה נגזרות המידות וההרגשות, התעלתה להדבק בה', כיונה החיה בשלום עם בן זוגה, **תַּמְתִּי**, והוא השם שזכתה בו בנבואה השלישית, כשנאמר לה (פרק ד' פסוק ז') "וּמוֹם אֵין בְּךָ", וזהו לשון 'יתמתי', תמימות ושלימות ללא מום, והוא כנגד הנפש הטבעית, של פעולות הגוף הגשמיות, שאפילו חלק זה שבנפש שלמה נעשה רוחני ודבק בה', כי קודם לכן היה כביכול מום בשלימות הנפש בכך שחלק הנפש הטבעית לא

שהוא כינוי לבית המקדש, אך כאן הכוונה למקדש של מעלה, ששם מעון הרוחות והנפשות, והוא מכוון כנגד מקדש של מטה. **(טז)** עתה פונה נפש שלמה אל הרוחות, שהן התכונות והמידות שיש באדם, ואומרת **עוֹרֵי צַפּוֹן** - התעוררי רוח הצפון, שדרכך להעלות ציורים ודמיונות אל הלב, עתה התעוררי להעלות ציורים טובים המושכים את הלב לעבודת ה' [ואמרה לשון 'עורי', כי בדרך כלל רוח זו מעלה ציורים רעים אל הלב, ועתה תתעורר לשנות את דרכה ולהעלות מחשבות טובות], **וּבּוֹאֵי תֵימָן** - ורוח דרום, שהיא פונה לימין, הרומז על היצר הטוב, ודרכה תמיד להביא ללב את המידות הטובות והיקרות [ולכן אמרה לשון 'בואי', כי דרכה בכך], **הַפִּיחֵי גָנִי** - תנשבנה רוחות אלו בגן, שהוא משל לכלליות האדם, ועל ידי כך יִזְלוּ בְּשָׁמַיִם - תתעורר הרוחניות שבו, עד אשר יבא **דוֹדִי** העליון לְגִנּוּ, וְיֵאכַל פְּרִי מִגְדֵיךָ, וזו לשון מושאלת לטוב המחשבה והמעשה שבנפש המתקבלים כריח ניחוח על ידי ה'. **פֶּרֶק ה' (א)** משיב ה' ואומר לנפש שלמה, **בְּאֵתִי לְגִנִּי, אֲחֹתִי כָלָה**, כי על ידי התעוררות הנפש בכל חלקיה, במחשבה, בדיבור ובמעשה, התייחדה נפש שלמה עם אלהיה, וקיבל ה' את ניחוח הגן הזה על כל חלקיו, כלומר, עבודת הנפש בכל כוחותיה, א. כנגד הנפש החיונית, שהמידות וההרגשות תלויים בה, אומר **אֶרִיתִי מוֹרֵי עִם בְּשָׁמַיִם**, כפי שהתבאר שה'מור' הוא בושם הנעשה מבעלי החיים, ומורה על החלק המזוכך והרוחני של הנפש החיונית, שהם ההרגשות והמידות הטהורות. ב. כנגד הנפש הטבעית, שקיום הגוף תלוי בה, אומר **אֶכְלֵתִי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי**, כי ער המצמיח את קני הסוכר, וזה מורה על המצוות התלויות במעשה, כמו אכילת הקרבנות וכדומה [ובאומרו 'יערי עם דבשי', כאילו אומר שקיבל את הנפש עצמה יחד עם פעולותיה הטובות]. ג. וכנגד הנפש השכלית אומר **שְׁתִּיתִי יַיִן עִם חֶלְבִּי**, כי היין והחלב מורים על ההשגות השכליות. ומכח כל הדברים הטובים הללו, במחשבה בדיבור ובמעשה, הושפעה ברכה מרובה, ועל כך אומר, **אֶכְלוּ רַעִים** - הם העולמות הרוחניים, **שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים**, והם כלל העולמות, כי על ידי העבודה בבית המקדש ועבודת הנפשות, שנפש שלמה היתה העיקר שבהם, התברכו כל העולמות, וקיבלו שפע רוחני רב.

השיר הרביעי (עד סוף הפרק): יתאר כי לאחר זמן רב שהיתה נפש שלמה דבוקה באלהיה, בעבודת הקודש

שלמה את עצמו להטהר ולהתקדש, לעזוב את העניינים הגשמיים בעולם, עד שיהיה מוכן שוב אל הנבואה, ויצא ממאסר הגוף וכוחותיו שהשביתו את החיבור עם הדוד העליון, אך בשונה מהפעמים הקודמות, שעלתה נפשו כולה מקוטר מור ולבונה, וזהו רמז לזיכוכ הנפש החיונית [הרמוזה ב'מור', שזהו בושם העשוי מבעלי חיים] וזיכוכ הנפש הטבעית [המכונה גם 'הנפש הצומחת', ורמוזה ב'לבונה', שזהו בושם העשוי מהצומח], כי זיככה גם את הרגשותיה ומידותיה, וגם את פעולות הגוף הגשמיות, הרי עתה לא העלתה עמה את הלבונה כלל, כי הנפש הטבעית לא התעלתה עוד לדבוק בדיבוק נבואי עליון, וגם לא עלתה כולה מקוטר במור, אלא רק **וְיָדִי נְטִפוּ מִוּר**, כי זיככה שוב את מעשיה, הרמוזים בידים, והשלימה את הפעולות המעשיות הנגזרות מהמידות והרגשות שבנפש החיונית, אך לא את המידות והרגשות עצמם שבנפש החיונית, **וְאֶצְבְּעֵתִי מִוּר עֵבֶר עַל כַּפּוֹת הַמְּנַעֵל**, כלומר, גם זיכוכ זה הרמוז במור, לא היה מתקיים כראוי, ולכן בכל עת שבאה לפתוח באצבעותיה את מנעול הנפש, היה המור עובר ומסתלק, ומחמת כן לא יכלה לשוב להתאחד ולהתחבר עם אלהיה כדרך הנבואות הקודמות. (ו) **פֶּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי**, כי עשתה הנפש מעשים הראויים לגלול מעליה את מסך החומר המבדיל בינה לבין ה', **וְדוֹדִי כִּבְרַתְּ חֶמֶק עֵבֶר**, ולא שב להשכין שכירתו עליה, **נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ** - המדרגה הגבוהה של הנפש שהשיג שלמה [המכונה נשמה לנשמה] יצאה ונפרדה ממנו באותו דיבור קשה שדיבר עמו ה', כי רוח הקודש והנבואה נפרדו ממנו, **בְּקִשְׁתִּיהוּ עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה**, **וְלֹא מִצְּאִתִּיהוּ**. **קָרָאתִיו בַּתְּפִילָה וּבַתְּחֻנוּנִים**, **וְלֹא עָנָנִי**. (ז) כאשר באה הנפש לצאת מהגוף, כפי שעשתה בפעמים הקודמות כדי לדבוק בה', כבר לא יכלה להערים ולהסיח את דעתם של כוחות הגוף, אלא **מִצְּאֵנִי הַשְּׂמֵרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר**, שהם הכוחות השונים שיש בגוף, **הַכּוֹנֵי פְּעֻעֻנֵי** במכות ופצעים רוחניים, כי הכריחו את הנפש העליונה להשאר עם הגוף ותאוותיו, עד שהשיבוה בכל פעם אל מקומה, שלא תצא מהגוף להדבק בה', **נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעְלֵי שְׂמֵרֵי הַחַמּוֹת** - שומרי הגוף נשאו מעלי את ה'רדודי' שהוא תכשיט ראשה של האשה, ומרמז בכך שגם הנפש המשכלת שמשכנה במח לא יכלה עוד להשיג את ה' ללא גבול ומעצור, אלא חזר ענינה להיות ככל נפש הקשורה ומחוברת לגוף, שהשגותיה הם השגות חומריות, הבאות במדרגות של דברים הקשורים זה בזה, ולא השגה הבאה בבת אחת וכוללת את כל הפרטים יחד, כפי

התאחד עדיין עם כלליות חלקי הנפש להדבק בה', ועתה הושלמה גם בחלק זה, וכיון שקנית בנפשך כל כך הרבה מעלות ושלמויות, פתחי לי את דלתי נפשך לדבוק בחי העולמים, **שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טָל**, וזהו משל לטל אורות רוחני, שהוא השפע הנבואי המושפע עתה, והלשון 'ראשי' מורה כאן על המחשבה העליונה, שהיא מלאה בטל של השפעת הנבואה הבא אל נפש שלמה, אבל **קְנוֹצוֹתֵי רְסִיסֵי לְיָלָה** - התגלות הנבואה ותוכנה יבואו בדרך של כעס וחימה, כרסיסי לילה, ולשון 'קווצותי' מורה על השערות, שהם מותרות הגוף היוצאות מהפְּנִים אל החוץ, וכך הדרך שבה תיאמר הנבואה הזו היא בבחינת לילה, כי היא תולדת חשיכת המעשים שמחמתם נגזרה חלוקת מלכות בית דוד, שזה היה תוכן הנבואה הזו. (ג) משיבה נפש שלמה לה', הרי בעולם הזה אין הנפש יכולה לעמוד בלא מלבוש גשמי כלל, ואצל רוב בני האדם הנפש עטופה ומכוסה בגוף, והנפש המתפשטת מגופה כדי לדבוק בה' ולהתנבא גם כן אינה יכולה להתקיים ללא לבוש כלל, ויש לה לבוש דק רוחני המכונה 'כתונת אור', וזהו הלבוש שלבש אדם הראשון קודם שחטא, ובלבוש זה מתגלים המלאכים כשהם יורדים לעולם הזה, ועל כך אומרת הנפש, בחטאי כבר **פֶּשְׁטִיתִי אֶת פֶּתַחְתִּי**, כי היא כתונת הנעשית מתורה ומעשים טובים, **אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה**. **רַחֲצֵתִי אֶת רַגְלִי, אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם**, כי הגוף והנפש משולים לרגל ונעל, והגוף הוא היסוד של הנפש בעולם, כשם שהנעל היא המחזיקה את הרגל, ובשעה ששורה רוח נבואה על הנביא הוא פושט את מלבוש הגוף המשול לנעל [כמו שאמר ה' למשה רבינו (שמות ג' ה')] **"שֶׁל נַעֲלֶיךָ מַעַל רַגְלֶיךָ"**, ונרמז לו בזה התפשטות הנפש מן הגוף], ועל כך אומרת הנפש, כבר רחצתי את רגלי כדרך המעונגים שאינם הולכים ללא מנעלים, וכך אני התחברתי אל הגוף ואיני יכולה לפושטו מעלי. (ד) כראות ה' כי נפש שלמה סגרה את דלתותיה ואינה מתקשרת ומתייחדת עמו, **דוֹדִי שְׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר**, ו'שליחת יד' היא משל אל הנבואה [כמו שנאמר (ירמיהו א' ט') **"וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יָדוֹ וַיַּגַּע עַל פִּי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִנֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ"**], אך היתה זו נבואה הבאה ימן החור, כלומר, לא נכנס לחדרה להתייחד עמה כמו בפעמים הקודמות, שיצאה הנפש לקראת ה' ונדבקה בו, אלא רק הודיע לה במאמר הנבואה את העונש העתיד לבוא בחלוקת מלכות בית דוד. **וּמַעֲעִי הַמוֹ עֲלִיו** - ואז מיד התחרטה הנפש על הנהגתה, והתאוותה שוב להדבק בה', כמו בנבואות הקודמות. (ה) לאחר שהתעוררה נפש שלמה מתרדמת הזמן, **קָמְתִי אֲנִי לִפְתַּח לְדוֹדִי**, כי הכין

לנו השגה בסדרם של עולמות אלו והבדלתם זה מזה, כי בהשגתינו אין ניכר שום סדר והבדלה ביניהם]. **(יב)** מתחילה הנפש לבאר את תחילת השגחת ה' על בריאת העולם, **עֵינָיו** - עיני השגחתו כיצד להמציא ולברוא את העולם, **פְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי מַיִם**, כיונים המשגיחות על בניהם, כך השגחת ה' חופפת על הבריאה מראשיתה, והבריאה עצמה רמוזה בלשון 'מים', ו'אפיקי מים' זהו שורש ויסוד הבריאה, כי בראשית התהוות הבריאה נמצאות עיני השגחתו. ונרמז בכך עוד, כי כפי שהמים משקפים את העומד מולם, כך הבריאה משקפת את כבוד ה' ורצונו, וכמו שנאמר (יחזקאל א' כ"ח) "כְּמַרְאֵה הַקִּשְׁת׃ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיּוֹם הַנֶּשֶׁם כִּן מַרְאֵה הַנְּהַגָּה סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְמוּת קְבוֹד ה'", כלומר, כשם שהקשת בענן אינה דבר אמיתי הקיים בענן, אלא זו השתקפות קרני השמש בטיפות הגשם שבענן, כך כל המציאות הנראית לעינינו היא השתקפות אור ה' ורצונו שיצרו את הבריאה כולה, והם דמות כבודו וחכמתו הנשגבים, והשגחת ה' על הבריאה היא כעיני היונים המשגיחות על בניהם, **רְחֻצוֹת בְּחֻלְב**, וזהו רמז להתהוות החלב מהדם שבגוף, ונהפך בכך מרע לטוב, כך העולמות העליונים משתנים ונתקנים, **יִשְׁבּוֹת עַל מְלֵאֵת** - הכל נברא ומתקיים במלאו וטובו של הבורא. **(יג)** לאחר שהתבונן וראה כיצד לברוא את העולמות, ציוה ה' בדיבורו שְׁיִבְרָא העולם, והיו בכך שני חלקים, תחילה היה הדיבור של 'בראשית' שיצר את כל הדברים בשורשם יש מאין, אך עדיין לא יצאו אל הפועל, ואחר כך בכל יום מששת ימי בראשית ברא ה' את כל פרטי הדברים, בבחינת יש מיש, **לְחֵיו**, הרומזות על הדיבור הפנימי, שהוא ציווי 'בראשית' של בריאת כלל הנמצאים בעולם, **כְּעָרוֹת הַבָּשָׂם**, שיש בה מינים שונים, **מְגִדְלוֹת מְרֻקְחִים** - שגדלים בה דברים ממינים שונים המעורבים יחד ו'מרקחים' הוא לשון תערובת, כמו שנאמר (שמות ל' כ"ה) "רְקַח מְרֻקְחַת מַעֲשֵׂה רְקַח", כך בתחילה היתה כל הבריאה מעורבת יחד, בטרם צאתה מהכח אל הפועל. **שִׁפְתוֹתָיו**, המורים על הדיבור החיצוני, וזהו הדיבור המפורט בששת ימי בראשית, להוציא את הדברים ולסדרם בסדר הראוי ובחלוקה הנכונה, הרי הם כמו **שׁוֹשְׁפִים** הניכרים לאחר שיצאו מהכח אל הפועל, **נְטֻפּוֹת מוֹר עֵבֶר**, וכפי שהתבאר שה'מור' רומז על הנפש החיונית, כי בששת ימי בראשית יצאו כל כוחות החיים בעולם. **(יד)** לאחר שנברא העולם כולו, מנהיג ה' את כל העולם בכוחו, **יָדָיו** - ההנהגה המעשית, הרמוזה בידיים העושות את הפעולות, נעשית על ידי **גְּלִילֵי זָהָב** - גלגלים

שהשיגה הנפש בנבואותיה. **(ח)** הבינה עתה נפש שלמה שבחייה לא תשיג עוד את הדביקות העליונה באלהיה, וידעה שתשיג זאת שוב רק בעת מיתתה, בזמן שתפרד הנפש מהגוף פרידת עולם, שאז ה' מתגלה אל הצדיקים בעוד נפשם בגופם, ואז הגוף והנפש יחד משיגים את ה' ועל ידי זה נאספת הנפש אל ה', כי מחמת התגלות זו היא נכספת לדבוק בו ויוצאת אליו בנשיקה, ולכן פונה הנפש אל כוחות הגוף ואומרת, **הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם**, שזהו הכינוי לכוחות הגוף, **אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי**, כי בעת הגויעה ירגישו תחילה כוחות הגוף את החולשה וקירבת המוות [כשם שהאברים הרחוקים מהלב נחלשים תחילה ואחר כך הקרובים אל הלב, עד שהלב עצמו מפסיק לפעום, כך הגוף, שהוא רחוק יותר, מרגיש קודם את היחלשות הנפש ויודע שקרובה עת הגויעה], **מֶה תִּגִּידוּ לִי, שְׁחֹלֵת אֶהְבֶּה אֲנִי**. **(ט)** שואלים כוחות הגוף את הנפש, **א. מֶה דּוֹדְךָ מֵדוֹד** - במה מיוחדת אהבתך אל דודך העליון יותר משאר האהבות, **הִיָּפָה בְּנָשִׁים**, **ב. מֶה דּוֹדְךָ מֵדוֹד** - מה הם מעלותיו וסימניו של הדוד העליון הזה, **שְׁכַכְהֵ הִשְׁבַּעְתָּנוּ**, לומר שחולת אהבה את, כי נגעה אהבתו בליבך ותבקשי אותה עד מוות. **(י)** משיבה נפש שלמה ואומרת תחילה לכוחות הגוף את מהותו הכללית של ה', **דּוֹדִי צַח וְאֲדוּם** - כלול ממיזות החסד והגבורה [הרמוזים בלבן ואדום], כי הוא המקור היחיד לכל, לדין ולרחמים, לחיים ולמוות, לטוב ולרע, כי כולם יוצאים משורש אחד, ששורש זה הוא טוב מוחלט ושלם המשתנה רק לפי המקבלים והכנתם, **דָּגוּל מְרֻבָּה** - נקבצו בו רבבות כוחות, כלומר, כל הכוחות שבעולם באים ממנו, וזו בחינת שם 'אלהים', הכולל את כל הכוחות כולם, עד שאין במציאות שום דבר מלבדו. **(יא)** ועתה מתחילה הנפש לתארו בפרטות, **רֵאשׁוּ** - מהות מחשבתו הנעלמת, והרצון העליון כפי שהוא במקורו, לפני שהשתלשל לעולם ונראה לנו בדרכים שונות, הרי הוא **כְּתָם פָּז** - כמו גוש סגור, מקשה אחת, של 'פז', שהוא הזהב היקר ביותר, כלומר, הוא דבר סתום ונעלם שאין לנו שום השגה בו, מלבד חשיבותו ויקרו, **קְנֻצוֹתָיו** - השערות הבוקעות מהראש, שהם כביכול הגילוי של הרצון הפנימי היוצא החוצה, וזהו רמז להתגלות הראשונה של המחשבה העליונה, **תִּלְתָּלִים** - תילי תילים של עולמות תלויים בהם, אך הם **שְׁחָרוֹת פְּעוֹרָב**, כי טבע הצבע השחור לבלוע את כל האור והצבעים ולכן אי אפשר לראות את מהותו, כך במחשבות אלו האור צפון ומוסתר, ואי אפשר להשיגם [ולשון 'עורב' רומזת גם על לשון תערובת, כי אין

לא השיגה עוד את הדבקות הנכספת באלהיה בעודה בחיים.

השיר החמישי (עד פרק ח' פסוק ח'): יתאר את הזמן שבו ירד הדוד העליון ליטול את נפש שלמה, וכוחות הגוף התווכחו עם הנפש וביקשו שתישאר ביניהם ויכנעו אליה וימליכוה, והיא סירבה להם ודבקה באלהיה בנשיקה, כי עזה כמוות אהבתה. וכן יבואר בשיר זה ענין הנפש בעת הגויעה ולאחריה, עד אשר שבה אל בית אביה שבשמים, כימי נעוריה.

פרק ו (א) אחרי שתיארה נפש שלמה לכוחות הגוף את מעלותיו ותאריו של הדוד העליון, ואת יקרת התשוקה של הנפש לדבוק בו, הסכימו כוחות הגוף לבקש את ה' יחד עם הנפש ולדבוק בו, ואז הגיעה העת של שלמה להסתלק מהעולם, וכל 'בנות ירושלים', שהם כוחות הגוף, מתאספים ורוצים להצטרף אל הנפש בת השמים בעלייתה אל מקומה ואל דודה, ושואלים אותה על דרך ההשגה שתהיה לה עתה באלהיה, **אָנָה הֲלָךְ דָּוִד, הִיָּפָה בְּנָשִׁים**, כלומר, האם תהיה ההשגה עתה בדרך התגלות נבואית, שאז אין הנפש צריכה להתאמץ בעיון שכלי, אלא רק לדעת היכן נמצא הדוד העליון ולדבוק בו, או שההשגה תהיה על ידי עיון וחקירה, ועל כך אומרים לה **אָנָה פָּנָה דָּוִד, לאיזה צד בדרכי החקירה נפנה כדי להשיג את הדוד העליון, ויִבְקֹשׁנוּ יחד עִמָּךְ**. (ב) בתוך הדברים מרגישה נפש שלמה כי הדוד העליון ירד ממעון קודשו לאוספה לצרור החיים תחת כנפיו, ואומרת לכוחות הגוף, הנה עתה **דָּוִד יָרַד לָגְנוֹ**, שהוא כינוי לכלליות הנפשות שבגוף, גם הנפש החיונית והנפש הטבעית, אך לא יפנה אליהן, אלא **לְעֲרֹגוֹת הַבָּשָׂם**, היא הנפש העליונה האלהית, ובה יש את הבושם העליון העולה לריח ניחוח, **לְרֵעוֹת בְּגִינִים** - את נטעי הגוף וצמחיו ירעה על ידי הגויעה, כי יזדככו כוחות הגוף מעט על ידי המוות, וישובו ליסודותיהם, ויתגלגלו בפעמים אחרות להיבנות מחדש, **וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים** - אך את הנפש הקדושה בת השמים, המשולה לשושנים, ילקוט לעצמו וישים אותה בבית גנזיו. (ג) עתה פונה הנפש מעצמה להתחבר עם אלהיה ולדבוק בו ברוב תשוקתה, ואומרת, **אֲנִי לְדָוִד**, כי היא המתחילה בחיבור הקדוש הזה, **וְדָוִד לִי**, ליטול את נפשי אליו בנשיקה, **הֲרֵעָה בְּשׁוֹשְׁנִים**, כי הביא לה פרי מעשיה הטובים, כשושנים לריח ניחוח. (ד) פונה

ואופנים המסובבים זה את זה ומשפיעים זה על זה עד שמשתלשלת ההנהגה מהעולם העליון אל העולם הזה, וגלגלים אלו טהורים וקיימים כמו הזהב, **מִמְלָאִים בְּתַרְשִׁישׁ** - פעולותיהם נעשות על ידי מלאכי ה' עושי רצונו [ועל המלאך נאמר (דניאל י"ו) "וְגִוְיָתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ"], ולכן לפעמים יצוה ה' על המלאכים המניעים את הגלגלים שלא לסובבם כדרכם הטבעית במערכת הקבועה שחקק בהם בימי בראשית, אלא ישנו את המעשים כרצון ה' באותו הזמן. **מַעֲיוֹ** - התורה, שניתנה לנו ברחמי ה' ובחמלתו כדי לזכות אותנו [והרחמים רמוזים במעיים, כמו שנאמר (ירמיהו ל"א י"ט) "עַל פֶּן הָמוּ מַעֲיוֹ לֹא, רַחֵם אֶרְחַמְנוּ נָאִם ה'"] הרי היא כמו **עֶשֶׂת שָׁן**, העשויה מחלקים רבים המדובקים יחד, כך התורה מורכבת מאותיות ומילים, אך במהותה היא דבר אחד שלם, **מְעֻלָּפֶת סְפִירִים**, כי אבן הספיר היא שקופה וניתן לראות דרכה, וכך דרך סיפורי התורה ומלבושיה החיצוניים ניתן לראות וללמוד את סודותיה ופליאותיה. (טו) **שׁוֹקִיּוֹ**, שהם סוף הגוף, ורומזים על השתלשלות מעשי ה' עד שהם מגיעים אל העולם הזה, **עֲמוּדֵי שָׁשׁ** - הם המעמידים את שש קצוות העולם, מארבע רוחותיו ולמעלה ולמטה, **מִיִּסְדִּים עַל אֲדָנָי פֶּזַז**, כי הם נסמכים על ה' והנהגתו, באופן שה'פז' שבראשו, המורה על תחילת מחשבתו, נמשך עד הדברים במציאותם בעולם, הנסמכים על אדניו של אותו 'פז'. **מְרָאֵהוּ בְּלִבָּנוֹ**, כי ביער הלבנון צומחות נטיעות שונות עד אין מספר, כך ה' כולל את כל הכוחות שבעולם, העליונים והתחתונים, הוא שורש לכולם והוא נושא אותם, **בְּחוֹר כְּאֲרָזִים**, כי הארז הוא הגבוה ביותר מבין העצים וניכר ביניהם, כך ניכרת השגחת ה' בין כל צְבָאוֹת מלאכיו, מצד גבורתו ויכולתו. (טז) **חֲכוֹ מִמְתִּיקִים** - החכמה המתגלית ממנו מורגשת ונטעמת במתיקותה [החכמה רמוזה בלשון 'חיד', כי כשם שהחיד טועם את המאכל כך טועמים ומרגישים את החכמה], **וְכָלוּ מִחֲמָדִים** - הכל חומדים אותו, כי רצונו להשפיע אך טוב וחסד. מסיימת נפש שלמה ואומרת ליבנות ירושלים, כוחות הגוף, **זֶה דָּוִדִי** - אלו הם תאריו של הדוד העליון, כי לא ניתן להשיגו מצד מהותו, אלא ניתן להכירו רק על ידי השפעותיו הנראות לנו, ובהכירי את מעלותיו, חכמתו ושלמותו, טובו וחסדו, אני אוהבת אותו אהבה עצומה, **וְזֶה רֵעִי** - אני כחלק ממנו, כי נפשי היא חלק אלוה ממעל, ודומה לו במקצת השלמויות, **בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם**. ובוזה הסתיים השיר הרביעי, ונפש שלמה

ה' ואומר לנפש שלמה, **יָפָה אֶת יְעִינִי, כְּתֹרְצָה** - על ידי שנרצו מעשייך והתכפרו עוונותיך, **נְאֻמָּה פִּירוּשְׁלָם** - את שקולה ביופיך הרוחני כנגד כל 'ירושלים', שזהו רמז לכלל הגוף והמון כוחותיו [המכונים 'בנות ירושלים'], **אֵימָה פְּנִדְגָלוֹת** - מוקפת את בדגלים רבים והמון מחנות, כי מכח התורה והמעשים הטובים שלך נבראו אלפי רבבות מלאכים, צבא קדושים ומלאכי שלום העומדים סביבך לשומרך בכל דרכיך. **(ה) ומעתה, הִסְבִּי אֵלַי אֶת עֵינֶיךָ**, הרומזים על העין המביטה אל כלל ההנהגה החיצונית בבריאה, ועל העין הפנימית המביטה אל תוך הנפש, להשיג את המראות האלהיים החרוטים בה, שעד עתה עמדו עיניים אלו **מִנְגִּדֵי** - רחוק ממני, כי היית כלואה בגוף המלך שלמה, ומעתה יהיו עינייך קרובים אלי, תחת כסא הכבוד, **שֶׁהֵם הִרְהִיבֵנִי** - כי עיניים אלו גידלו את שמי בעולם, כי על ידי נפש שלמה ומעשיה הטובים התגדל והתקדש שם ה' בעולם כולו. ועתה חוזר ומפרט את יופיה של הנפש ואת המעלות שהיא מביאה עמה בשובה אל בית אביה שבשמים [כפי שפירש לעיל (פרק ד' פסוקים א'-ג')], **שְׁעָרֶךָ הַרְמוֹז לְאוֹרוֹת הַפְּנִימִיִּים שֶׁבִשְׁכַל הָאָדָם, הַיּוֹצֵאִים לְחוּץ, וְאוֹרוֹת אֵלּוֹ רּוֹמְזִים עַל הַמוֹשְׁגִים הַרְבִּים שֶׁמִּשְׁשִׁיג הַשְׁכַל, שֶׁהֵם דְּקִים בְּהַבְנָתָם וּמְרֻבִּים לְאֵין מִסְפָּר, דּוֹמִים הֵם כְּעֵדֶר הָעֵצִים שֶׁגִּלְשׁוּ מִן הַגִּלְעָד, שְׁכַל אֶחָד מֵהֶם נִיכָר בְּפָנָיו עֲצֻמוֹ, כֵּךְ כֹּל מוֹשֵׁג שֶׁמִּשְׁשִׁיג הַשְׁכַל הוּא מוֹבְדֵל מֵהָאֲחֵרִים, וְנִיכָר בְּפָנָיו עֲצֻמוֹ. (ו) שְׁנִיךָ שְׁגָם הֵן יוֹצְאוֹת מִפְּנִימִיּוֹת הַגּוֹף אֶל הַחוּץ, וְזֶהוּ מִשַׁל לְכַלְלִים וּלְמִשְׁפָּטִים הַעִיקָרִיִּים שֶׁהִשְׁכַל מִשְׁכִּיל בֵּהֶם, וְהֵם [כְּמִסְפָּר הַשֵּׁנִיִּים] שְׁלִשִׁים וּשְׁתַּיִם דְּרָכִים, שֶׁמֵּהֶם נִלְמָדִים כֹּל הַהִיקָשִׁים וְהַלִּימוּדִים הַשְׁכִּלִיִּים, דּוֹמִים כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן הָרְחֵצָה, שֶׁכֻּלָּם מֵתַאֲיִמוֹת - כְּאֲחִיוֹת תְּאוֹמוֹת, כִּי בְּמִשְׁפָּטִים וּבְכַלְלִים שֶׁל הַחֲכָמָה אֵין נִיכָרֵת הַשְּׁגַת הַחוּשִׁים [הַמְדַמִּים כֹּל דְּבַר בְּדֶרֶךְ אַחֲרָת], אֲלֵא כּוֹלָם שׁוֹיִם זֶה לְזֶה, וְשִׁפְלָה אֵין בָּהֶם - אֵין לְכַלְלִים אֵלּוֹ תוֹלְדָה שְׂאִינָה נְכוֹנָה [כְּמוֹ אִם שְׁכּוֹלָה שְׁבָנָה מֵת], כִּי כֹל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יִסּוּדוֹת הַחֲכָמָה הַלְלוּ הֵם בְּנִים חַיִּים, וּמֵתַאֲיִמִּים לְכַלְלֵי נְתִיבוֹת הַחֲכָמָה הַעִיקָרִיִּים. (ז) כְּפִלַח הַרְמוֹן וְקִתְדָּךְ - הַנֶּפֶשׁ עֲצֻמָּה, שְׂאֵין לְגוֹף הַשְּׁגָה בֵּה, וְהִיא נִרְאִית לוֹ כְּדַבֵּר רִיק, כִּי אֵינָה תּוֹפֶסֶת מְקוֹם גְּשָׁמִי, הִרִי הִיא כְּפִלַח הַרְמוֹן הַמֵּלֵא גְרַעֲיָנִים, כֵּךְ הַנֶּפֶשׁ מֵלֵאָה בְּאוֹרוֹת אֱלֹהִים, שֶׁהֵם שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַמְצוּוֹת, וְהַשְּׁגָה זֹו בְּעֲצֻמוֹתָהּ שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הִיא רַק מִבְּעַד לְצִמְתָּךְ - עַל יְדֵי קִישׁוּרָה לְגוֹף [וּבְפִסּוּקִים אֵלּוֹ לֹא שִׁיבַח אֶת צוּאָרָה וְשֵׁאֵר הָאֲבָרִים שִׁיבַח לְעִיל (פֶּרֶק ד' פִּסּוּקִים ג'-ה')], כִּיּוֹן שְׂאֵיבְרִים אֵלּוֹ**

מורים על הדרך שבה מנהיגה הנפש את הגוף וכוחותיו, ובעת הגויעה אפסו כוחות הגוף ויצריו, ולכן שיבחה עתה רק במעלות הנפשיות שנשארו בה לעולם]. **(ח) פונה עתה ה' אל 'בנות ירושלים', כוחות הגוף של שלמה, ואומר, שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת** - יש בגוף שישים כוחות עיקריים המושלים בגוף, וּשְׁמָנִים פִּילְגָשִׁים, שהם כוחות פחותים בחשיבותם, וְעֵלְמוֹת - שאר התכונות והכוחות שתחתיהן, שהם עד **אֵין מִסְפָּר. (ט) אבל מבין כולם אַחַת הִיא יוֹנִתִי, תַּמְתִּי, הנפש הקדושה ששוכנת בין כוחות הגוף, אַחַת הִיא לְאֵמָה, ו'אם' הוא כינוי לגוף, שכאילו ילד את הנפש יחד עם שאר הכוחות שבו, והנפש היא היחידה והמיוחדת שבין כל תולדות הגוף, בָּרָה - כמו בר [תבואה] וסולת נקיה היא לְיוֹלְדָתָהּ, כי מכל הדרגות שעלתה הבריאה, מדומם לצומח, ולאחר מכן לדרגת חי ודרגת מְדַבֵּר, יצאה הנפש בת השמים הזו, המובחרת מכולם, והיא נזר הנפשות ועטרת הבריאה, עד אשר רְאֹוָה בְּנוֹת - כל בנות הבריאה, וְיִאֲשֵׁרוּהָ, כי הכירו שהיא המאושרת והמובחרת מכולם, והיא לבדה חלק ה' בעולמו, מְלָכוֹת וּפִילְגָשִׁים - כוחות הגוף כולם, הראשיים ואלו שתחתיהם, וְיִהְיֶלְלוּהָ, כי היא לבדה לא תמות במיתת הגוף, ואין דומה לה בכל הכוחות התלויים בו. (י) עתה כבר הרגישו כוחות הגוף בנפש שלמה הנפרדת מהם, ושואלים, מִי זֹאת הַנְּשִׁקָּפָה מִבֵּין חֲלוֹנוֹת הַגּוֹף, בעודה נפרדת מהגוף ובאה לצאת ממנו, כְּמוֹ שְׁחַר, שהוא הגבול בין היום ללילה, כך היא עתה בגבול שבין החיים בעולם הזה לבין החיים הנצחיים. ובשחר ניתן לראות גם את השמש וגם את הירח, כי הנשמה בעודה בגוף אינה מאירה באור עצמי, אלא היא מקבלת את אור ה' המשתקף בה, בדומה לירח המואר רק מכח קרני השמש, אך לאחר שתיפרד הנשמה מהגוף הרי היא חוזרת לכוחה הראשון, להיות נפש אלהית המאירה באור עצמי, בדומה לשמש, ואמנם באותו זמן שהוא 'כמו שחר', במעבר שבין העולמות, הרי היא גם יָפָה כְּלָבָנָה בַּחֲזִירָה אֶת קֶרְנֵי אֹר ה' הַנִּרְאוֹת בֵּה, וגם בָּרָה כְּחָמָה כי אז מתחילים להפציע קרני אֹרְהָ הַעֲצֻמִּי, אֵימָה פְּנִדְגָלוֹת - הרי היא מוקפת אלפי רבבות כוכבים, שהם המון האורות הרוחניים של הנפש, פירות לימוד התורה ומעשיה הטובים. (יא) משיבה הנפש אל כוחות הגוף, אֶל גִּנְתֵי אֲגוֹז יִרְדְתִי, כי החומר בכללותו, וכן גוף האדם, נמשל לאגוז [המוקף בארבע קליפות], כך אני ירדתי שוב אל הגוף לעשות חשבון ולראות מה פעלתי בהיותי בו, בימי חיי, לְרֹאוֹת בְּאֵבֵי הַנְּחַל - מה הצמיחה הנפש בחייה, כדרך**

לאחר הגויעה יתבטל ולא יעשה עוד את מלאכתו. **בְּטָנָךְ** [אל תחסר] **עֲרַמַת חֲטִיִּים**, **סוּגָה בְּשׁוֹשָׁנִים**, כלומר, בטנדך שהיא כמקושטת בשושנים, כי יש בה את הכלים הטוחנים את המאכלים ומעבירים את הדם המזוכך שנוצר מהם לכל אברי הגוף, ראי נא שלא תחסר ממנה ערימת החטים, כלומר, שלא תיפסק חיותה, כי לאחר המוות לא תוכל עוד לטחון את המאכלים ולהחיות את הגוף [ולשון 'אל יחסר' האמורה בתחילת הפסוק, שייכת גם לסיומו]. **(ד)** עתה מפרטות בנות ירושלים את החסרונות שיהיו לנפש החיונית עם הגויעה, **שְׁנֵי שְׂדֵיךָ**, שהם רומזים לתאוה ולכעס, **כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאָמְרֵי צְבִיָּה** - הם שני כוחות הבאים משורש אחד, ותלויים שניהם ברצון הנפש והתעוררותה, והרי הם שייכים רק כל זמן שהאדם חי, ומתעורר הוא למידות אלו, ולא לאחר המוות. **(ה)** **צִנְאָרְךָ כְּמַגְדֵל הַשָּׁן**, וזהו רמז לשלטון השכל העליון על הגוף וכוחותיו, וכן **עֵינֶיךָ** - עיני השכל, המתבוננות בכל צרכי הגוף, שהן כמו **בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן**, כי בשכל מתקבצות כל ההרגשות שאספו חושי האדם, ובאמצעותן יודע השכל כיצד להנהיג את הגוף, הרי ראוי שהם יעמדו **עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים**, כלומר, בשערי העיר 'ירושלים', שהיא לשון מושאלת לגוף וכל כוחותיו, ורק כל זמן שהגוף חי יכולה הנפש להנהיגו. **אִפְּךָ כְּמַגְדֵל הַלְּבָנוֹן**, **צוּפָה פְּנֵי דְמָשֶׁק**, וזהו משל לכח העיון שבשכל, הצופה למרחק על כלליות העולם הגשמי, ולא רק על צרכי גופו, ולאחר המיתה כבר לא תשיג הנפש את הענינים הגשמיים הללו. **(ו)** **רֵאשֶׁךָ עֲלֶיךָ כְּפָרְמֶל** - את עצמך, הנפש האלהית שהיא ראש לכל הגוף, דומה לשדה משובחת המלאה תבואה בְּשֶׁלֶה, וכך את מלאה חכמה ודעת, **וְדַלַת רֵאשֶׁךָ** - שער ראשך, שהוא רומז על האורות הבוקעים מפנימיות הנפש אל החוץ, **פְּאֲרָגְמָן** - כמו עולם הכסא המכונה 'ארגמן'. והלא **הַמְּלָךְ**, שהוא המשל לגוף עצמו, המולך על האדם המשול לעיר קטנה, **אֲסוּר בְּרֵהֲטִים** - הוא קשור ותלוי באותן 'צינורות' היוצאים מהנפש, להשקות במי הדעת והשכל, מי החיים וההרגשה, את כל כוחות הגוף, ובלעדיהם ישאר הכל כאבן דוממת. **(ז)** **מֵה יָפִית וּמֵה נְעֻמַת אֶהְבֶּה בְּתַעֲנוּגִים**, כלומר, את, האהבה, יפית ונעמת כאשר את בגוף, ויכולה להתענג בתענוגי העולם, ולא לאחר המוות, שבו לא יימצאו דברים אלו. **(ח)** לאחר שכל 'בנות ירושלים', כוחות הגוף השונים, הפצירו בנפש הרוחנית העליונה שלא תעזבם, מתעורר 'המלך', שהוא הלב הדופק ומקיים את הגוף כולו, ובא לעצור בכל כוחו את הנפש שלא

שהנחל מצמיח את גדותיו, **לְרֵאוֹת הַפְּרָחָה הַגֶּפֶן**, שזהו רמז לעיון ולמושכלות, שְׁפָרְקִים הוא היין הרוחני, היא ההשגה האלהית, **הַנְּצוֹ הַרְמָנִים**, שזהו רמז לקיום המצוות. **(יב)** ובעודי מחשבת חשבונות נפשי, לראות מה העליתי בעבודתי ליטול עימי לעולם הבא, **לֹא יִדְעָתִי עוֹד דְּבַר**, כי הגיע רגע הגויעה, והפסיקה לחשוב חשבונותיה, **כִּי נִפְשִׁי** - ה', שהוא רוחי ונפשי, **שְׁמַתִּי מִרְכָּבוֹת** - שם אותי כמרכבת אש לעלות בסערה השמימה, להאסף אל **עַמִּי נְדִיב** - אל הצדיקים אשר בעולם הנשמות. **פֶּרֶק ז** **(א)** אחרי שהגוף וכוחותיו, המכונים 'בנות ירושלים', רואים שהנפש מוכנה לעזוב אותם ולהידבק בדודה העליון, פונים הם ואומרים לה, **שׁוּבֵי שׁוּבֵי אֵלֵינוּ הַשְּׁוֹלְמִית** - אשת המלך שלמה, שאת היית המנהיגה של הגוף המכונה 'המלך שלמה', **שׁוּבֵי שׁוּבֵי אֵל הַגּוֹף וְאֵל חַי העולם הזה, וְנִחֲזֶה בְּךָ** - וכולנו נהיה כנועים תחת מלכותך. משיבה להם הנפש, **מֵה תִחַזוּ בַשְּׁוֹלְמִית** - כיצד תאמרו שאני אמלוך עליכם, והרי בעודי בגוף אני **כְּמַחֲלַת הַמַּחְנִיִּים** - כמוקפת בשני מחנות, האחד של היצר הטוב וגודדיו הרוצים שאפרוש מתענוגי העולם הזה, ואעסוק בענינים רוחניים, בקדושה ובטהרה, ומחנה שני הוא של היצר הרע וכוחות הגוף, הרוצים שאעסוק בתענוגי העולם הזה והבליו, ואיך אהיה שקטה ושלווה בין שני מחנות אלו. **(ב)** משיבות 'בנות ירושלים', כוחות הגוף, לנפש שלמה, הרי כאשר תעזבי את הגוף יתבטלו כל כוחות הנפש התלויים בחומר, שהם הנפש החיונית [שממנה באות המידות וההרגשות], והנפש הטבעית [שממנה נפעלים פעולות הגוף הטבעיות], ותישאר רק הנפש האלהית המתאחדת עם בוראה, ודיברו אל ליבה לבל תעזבם, וסידרו את שבחיה הקיימים עתה בעודה בגוף, וכיצד יתבטלו כולם לאחר שתסתלק מהם, ותחילה דיברו על כוחות הנפש הטבעית, **מֵה יָפוּ פְּעַמֶיךָ** - יפים הם צעדייך ותנועתך ממקום למקום, אך זהו רק כל זמן שאת **בִּנְעָלִים** - בגוף, המכונה 'נעלי' לנפש, אך כאשר תעזוב הנפש את הגוף ישאר הוא במקומו כאבן דומם, **בַּת נְדִיב** - בת האלהים. **חַמוּקֵי יִרְכִיךָ** - כח ההולדה שבגוף [הרמוז בירך, כמו 'יִצְאֵי יִרְךָ עֲקֵבִי'], **כְּמוֹ חֲלָאִים** - כמו תכשיטים, כי יוליד הגוף בנים הממשיכים את קיומו בעולם, אך זהו רק **מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן** - בזמן שתתחבר הנפש עם הגוף, שהוא כמו האומן העוסק במלאכת ההולדה. **(ג)** **שְׂרָרְךָ אֲגֹן הַסֵּהַר** - טבורך הוא כמו בריכה המלאה תמיד משקים, ושולח מעיינותיו אל כל אברי הגוף להחיותם, ראי נא **שֶׁאֵל יַחְסֵר הַמְּזָג** - לא תחסר מהגוף מזיגה זו, כי

תיפרד ממנו, ואומר לה, **זאת קומתך** - כל שיעור הקומה של הנפש, שהוזכרו פרטיה למעלה, מימה יפו פעמיך ועד יראשך עליך ככרמלי, שזו קומת הנפש שממנה יוצאים הכוחות הגשמיים, **דמתה לתמר**, שפריחתו היא למעלה, ופונה לכיוון השמים, וכך את פונה למעלה, אל אביך שבשמים, ו**שדיך דומים לאשכלות הגפן**, שהבשילו ענביהם ועומדים להיעשות יין, כך הגיעה לך העת שיעשו מעשיך הטובים את פריים הרוחני, ותקבלי שכרך בעולם האמת. **(ט) ממשיך הלב ואומר, אך למרות כל זאת אמרתי, אעלה בתמר** - אתאמץ לעכב את הנפש שלא תיפרד עוד מהגוף, והגם שבשעה זו הנפש מתנשאת לשמי רום והיא גבוהה מהגוף, מכל מקום **אחזה בסנסניו** - בענפיו, וזהו משל לכך שברגעים האחרונים של חיי האדם מתאמץ הלב ביותר לקיים את הגוף. ורצה הגוף לפתות את הנפש האלהית שתישאר עמו על ידי שמקבל על עצמו לעשות רק את רצונה, ויהיו **נא שדיך**, המרמזים על כוחות התאוה והכעס, **פאשכלות הגפן** המרמזים על היין הרוחני, ו**ריח אפך**, שהוא השכל העיוני הנרמז בריח, **פתפוחים** שיש להם ריח טוב, כלומר, מעתה יהיו כל הכוחות והתאוות מוקדשים רק ללימוד התורה וקיום המצוות, ולא לעניני העולם הזה. **(י) וחפך** - דיבורך הפנימי, הרמוז בחיך, יהיה **כיין הטוב**, שזהו משל לרוח הקודש וליין הרוחני של הנבואה, כי מעתה יהיו כל הימים קודש לעסק התורה והמצוות, ובקשת הדעת והקדושה. משיבה הנפש ואומרת לגוף ולכל כוחותיו, הרי עתה אני הולך לדודי העליון שבשמים, **למישרים** - אל אלהי הרוחות, שהוא מקור היושר והטוב. ועתה כבר הגיע רגע הגסיסה, **דובב שפתי ישנים** - בשפתיים שכבר נאחזה בהם שינת המוות, מדובב שלמה המלך ואומר בשם הנפש את הדברים הבאים. **(יא) אני פונה לדודי, ועלי תשוקתו**, כי יצאה נשמתו אל ה' בנשיקה ובתשוקה, ונדבקה במקורה, ברוב אהבתה. **(יב) עתה**, שיצאה הנפש מהגוף, פונה היא ואומרת לדודה העליון, **לכה דודי, נצא מן העיר**, שזהו הגוף, אל **השדה**, והיינו אל מחוץ לגוף, **נלינה בכפרים**, כי העיר היא משל לגוף עצמו, וה'כפרים' שסביב העיר הם משל לכך שבימים הראשונים שלאחר המוות עדיין הנפש מרחפת על חלקי הגוף, ואינה נפרדת מהם לגמרי, ועל כן אמרה שבלילה זה עדיין נלון 'בכפרים'. **(יג) ואחר כך**, כאשר תיפרד הנפש מהגוף לגמרי, **נשכימה לכרמים**, שהם מרמזים על פירות המעשים הטובים של האדם בחייו, **נראה** מה הם פירות המעשים שעשיתי בעולם הזה, **אם פרחת הגפן**, שזהו

משל להשגות הרוחניות שמשיגה הנפש, **פתח הסמדר** - אם החלו הענבים להבשיל, כלומר, אם עשו השגות רוחניות אלו פירות ראויים, האם **הנצו הרמונים**, שהם מורים על המצוות והמעשים הטובים. ומסיימת הנפש ואומרת, אמנם בכל הדברים הללו, שהם תורה ומעשים טובים שעשיתי בחיי, אני עדיין מסופקת אם תהיה לי מהם תועלת בעולם הגמול, כי יתכן שנעשו שלא לשמה, אבל ודאי הוא ש**שם אתן את דדי לך** - את אהבתי אליך בודאי אתן, כי אהבת ה', והתורה והמצוות שעשה מכח אהבת ה', הם העולים בודאי לריח ניחוח, ובהם בטוחה הנפש שתקבל את שכרה, כי זהו עיקר העבודה הנדרשת מהנפש בעולם, לעשות את הדברים מתוך אהבת ה'. **(יד)** מוסיפה הנפש ומבארת את דבריה, **הדודאים נתנו ריח**, אך זהו ריח שהוא הפקר לכל אדם, וזהו משל לעיון וההשכלה המשולים לריח, אך אין זה בהכרח מועיל לנפש, כי יכול האדם להשכיל גם בחכמות חיצוניות שאינם נובעים מאהבת ה' [והביאה הנפש דוגמא זו של דודאים, שזהו פרי המסוגל לעורר אהבה, אך זו אהבה גשמית שבין איש לאשתו, ולא אהבה רוחנית המביאה תועלת אל הנפש], וריח זה הוא כמופקר לכל כוחות הגוף, ואינו מיוחד אל הנפש, ו**על פתחינו כל מגדים** - ופירות המעשים הטובים, לפעמים עומדים מאחורי הפתח, ולא יכנסו אל הקודש פנימה, אם לא נעשו מתוך אהבת ה', אלא לשם פניות חיצוניות, ואחת הסיבות לכך היא **חדשים גם ישנים** - שגם המצוות החדשות, נעשות לאחר זמן כישנות, כי עושה אותם האדם כמצות אנשים מלומדה, ללא התעוררות רשפי אש של אהבת ה'. אבל **דודי** - את אהבתי, התורה והמעשים הטובים שעשיתי מחמת אהבתי לה', **צפנתי לך** - הם הדברים המיוחדים והמוסתרים לשם ה' לבדו, והם כולם קודש. **פרק ח** **(א)** גם לאחר המיתה עדיין הנפש מתאבלת על הגוף שנים עשר חודש, אך אין זה כיון שהיא מתאוה לימים שבהם היתה בגוף ונלחמה ביצריו, אלא מתאוה לכך שהיתה יכולה להגיע לדרגה גבוהה שבה הגוף מזוכך ואינו מפריע לה מעבודת ה', כפי שהיה אצל משה רבינו ואלהיו הנביא, שהיה בכוחם לפשוט בכל עת את בגדי החומר, הגוף ורצונותיו, ולהתעלות במעלות הנפש, ועל כך אומרת הנפש אל ה', **מי יתנך פאח לי**, כי הנפש הרוחנית היא חלק אלוה ממעל, **יונק שדי אמי**, כי ה'אם' של הנפש היא הגוף, ואם היה הגוף מזוכך ועושה עבודת הקודש תמיד, היה ה' מקבל את פרי מעשיו ברצון, ודבר זה יהיה על ידי **שאמצאך בחוץ** - אוכל לצאת מהגוף בכל עת שארצה

היית חי חיים רוחניים, ולכן עתה לאחר הפרידה מהגוף חזרת למקום מחצבך הראשון, בשמי השמים העליונים. (ו) מבקשת הנפש מה' שיתן לה שכרה ברצונו ובפעולתו, ואומרת, **שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל לִבְךָ**, המרמוז אל הרצון, **כַחוֹתֶם עַל זְרוּעֶךָ**, וזהו רמז למעשה, ובקשתה שתקבל שכרה בכך שתדבק אל האלהים, **כִּי עֲזָה כְמוֹת אֱהָבָה** שאהבה את ה', שהרי מסרה נפשה ברצון למות עבור אהבתו, להדבק בו בתשוקתה אליו, והגם כי **קִשָּׁה כְּשֹׂאֵל קְנָאָה** - קנאת היצר היתה קשה כשואל, כי רצה להטותה מעבודת ה' ולהוליכה לעמקי השואל, הרי **רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפֵי אֵשׁ שְׁלֵהֲבַתָּהּ** - רשפי אהבת ה' ושללהבתו שבערו בליבה שרפו את פיתויי היצר והוליקוה לדרך ה', וכיון שכל חייה נלחמה ביצר ונצחה אותו, ראוי לה שתקבל שכרה, ותדבק בחי העולמים. (ז) מסיים המשורר ואומר, הלא נראה מכאן כי **מִיָּם רַבִּים** של פיתויי היצר וחמדת התאוות **לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה**, כי לא הועילו לבטל את אהבת נפש שלמה אל אלוהיה, ו**נִקְהָרוּת** שוטפים של צרות הזמן ותהפוכותיו **לֹא יִשְׁטַפּוּנָהּ**, עד אשר ודאי הדבר, כי גם **אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה**, **בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ**, כי טבע האהבה הגדולה הזו שימסור עבורה האדם את כל נפשו. והרעיה, נפש שלמה, דבקה בדודה העליון, אלהי הרוחות, לחיי עד.

שיר האלף (עד סוף הפרק): יתאר איך הנפש האלהית העליונה מבקשת רחמים בעד הרוח הטבעית המחזיקה את הגוף וקשורה בו בחיי האדם, ורוח זו מטבעה אינה נצחית, כי היא תלויה בחומר, ובגויעת הגוף נפסדת אף היא, אך כיון שהתורה והמעשים הטובים שנעשו בחיי האדם היו בשיתוף עם רוח זו, קונה היא בחינה מסוימת של חיים נצחיים, ושרויה היא בגן עדן התחתון.

(ח) פונה הנפש העליונה של שלמה ואומרת לה', **אֲחוֹת לָנוּ קִטְנָה**, היא הרוח הקשורה בגוף, ו**שְׂדֵיִם אֵין לָהּ** - אינה משפיעה אלא רק מקבלת, **מֵה נַעֲשֶׂה לְאַחַתָּנוּ** זו **בְּיוֹם שְׂדֵיבָר בָּהּ** - ביום שהגוף ימות, וירצה לקחת עמו לאבדון גם את האחות הזו, רוח שלמה, איך אוכל להצילה שתתקיים בחיים נצחיים. (ט) משיב לה ה', **אִם רוח זו כחומה היא**, שבחיי הגוף עמדה חזקה כחומה סגורה, ולא שלטו בה היצרים והתאוות, **נִבְנְהָ עָלֶיךָ טִירַת כָּסֶף** - נביא אותה אל הגן אשר בעדן, אל הטירה הנכספת לצדיקים, הוא המקום הנקרא גן עדן התחתון. **וְאִם דָּלַת**

ולמצוא את ה', ושם **אֲשַׁקֶּךָ** - אתחבר עם נשיות פיד ודברי קדשך, **גַּם לֹא יְבוֹזוּ לִי** - בנות ירושלים, שהן כוחות הגוף, לא יוכלו לבוז לי ולמנוע את החיבור הקדוש הזה או לעכבו, אלא אוכל לעשות כן בכל עת. (ב) ממשיכה הנפש ואומרת לה', אם היה לי גוף כזה המזוכך ונוטה רק אל רצונך, הרי גם כאשר אהיה בתוך הגוף, **אֲנִהְיֶה, אֲבִיאֶךָ אֶל בֵּית אֱמִי**, והיינו אל הגוף, **תְּלַמְדֵנִי תוֹרַתְךָ** ומצוותיך, **אֲשַׁקֶּךָ מֵיַיִן הַרְקָח** - תקבל לנחת רוח את היין הרוחני, והיינו את ההשגות הרוחניות שלי, כשהוא מרוקח ומעורב עם המושגים הגשמיים של הזמן והמקום, כפי שיכולה הנפש להשיג רק בהיותה בגוף [כי הנפש המופשטת אינה משיגה את עניני הזמן והמקום, שהם תלויים בגוף], **מֵעֵסִיס רְמֵנִי** - וכן תקבל ברצון את המצוות והמעשים הטובים שלי, הרמוזים ברימונים. (ג) **שְׂמֵאלוֹ**, שהיא ההשגה מכח העיון והחקירה **תַּחַת רֵאשִׁי, וְיִמִּינוֹ**, שהיא ההשגה הנבואית הזכה **תַּחֲבִקְנִי**, כי תגבר ההשגה העליונה ברוח הקודש, על ההשגה שמכח העיון והתבוננות השכל. (ד) אמנם אחר כל דבריה, חוזרת הנפש ואומרת שאין לה להתעצב על פרידתה מהגוף, כי הרי **הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם** בכל עת, **בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם**, שהן כוחות הגוף ויצריו, שלא תפריעו לי להתחבר ולהדבק בדוד העליון, כי תמיד הייתם חוצצים ומפריעים לחיבור זה, ואם כן, עתה שנפרדתי ממכם, **מֵה תַעֲרִירוּ וּמֵה תַעֲרָרוּ** - אל תרחיקו ואל תקרבו **אֶת הָאֱהָבָה עַד שְׂתַחַפְּךָ**, כי נפרדתי מכוחות החומר ויצריו, ועתה אחסה רק בצל ה'. (ה) **מִי זֹאת** - מה מהותה של הנפש האלהית הזו, אשר היא **עֵלָה מִן הַמְדַבֵּר** - לאחר צאתה מהעיר אל המדבר, כלומר לאחר פרידתה מהגוף, הרי היא עולה במעלה הסולם הרוחני לגובהי מרומים, ושם היא **מִתְרַפֶּקֶת עַל דֹדָהּ**, להדבק בו ולהיות צרורה בצרור החיים, בשונה מהנפשות האחרות, שהן הנפש החיונית והנפש הטבעית, שאינן מתקיימות לאחר מיתת הגוף. ומשיב ה', הנפש היקרה הזו אצולה ממקום עליון [ומדבר אליה כעת בלשון זכר, כיון שרק בהיותה בגוף, ומושפעת ומקבלת ממנו, מכונה הנפש בלשון נקבה, אך כאשר היא נפרדת מהגוף ועומדת בפני עצמה מכונה היא בלשון זכר], כי **תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרְרַתִּיךָ** - כאשר עוררתי אותך ממקומך להורידך אל הגוף, היית תחת התפוח [במקום הנקרא 'חקל תפוחין קדישין'], באצילות העליונה, בעולם האורה ששם מקור נשמות ישראל, **שְׂמָה חֲבַלְתָּךְ אֲמַךְ** - בעת שנקשרת בחבלי לידה אל 'אמך', שזהו הכינוי לגוף, היית שם בעולם העליון, **שְׂמָה חֲבַלְתָּךְ יִלְדְתָךְ**, כי שם הוא שורשך האמיתי, וכבר בהיותך שם

היא - אך אם פתחה דלתיה אל היצר המסית, נצור עליה לוח ארז, כי תבִּלָּה בארץ יחד עם הגוף, תחת לוח הארז של קבורתו. (י) משיבה האחות הקטנה, היא רוח שלמה, אֲנִי חוֹמָה - הייתי חזקה בפני היצר כחומה בצורה, וְשָׂדֵי המרמזים על כוחות התאוה והכעס, היו חזקים פְּמִגְדָּלוֹת, כי לא הצליח היצר לכובשם כפי שאי אפשר לכבוש מגדלים חזקים, אִזְ הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם - כאילו היה לי שלום עם היצר, כי משכתיו אחרי לעבודת ה', ולא נלחם בי עוד. (יא) ומספרת רוח שלמה איך היה לה שלום עם יצריה, כי כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן, כלומר, בחיי שלמה היה לו 'כרם' גדול, שזהו רמז לכלליות עבודת ה' שהיתה לשלמה בחייו, שכללה המון פרטים של עבודת השכל בעיון ובחכמה, עבודת המעשים והמידות וכדומה, נָתַן אֶת הַכָּרַם לְנֹטְרִים, כי עסקו בכרם זה כל כוחות הגוף, השכל עסק בעיונים בדברי חכמה ודעת, והאברים השונים עסקו בעשיית המצוות והעבודות התלויות בגוף, אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלְף כֶּסֶף, כי כל אחד מהכוחות הללו הרויח בפרי עבודתו שכר רב, של דברים נכספים. (יב) ממשיכה רוח שלמה ואומרת, כָּרַמִּי שָׁלִי לְפָנָי - הכרם הגדול הזה הוא שלי, כי גם אני אקנה את שכר התורה והמצוות שנעשו בגוף כל ימי חיי, ועל

ידו תיעשה רוח שלמה לנצחית, ומוסיף ואומר שלא רק הרוח הזו תזכה לזה, אלא גם הגוף, כי אמנם הָאֶלֶף - עיקר השכר יהיה לְךָ שְׁלֹמָה, היא הרוח שקיימה את הגוף והשתתפה עמו בכל מעשיו הטובים, וּמֵאֲתָיִם - שכר פחות מכך יהיה לְנֹטְרִים אֶת פְּרִיּוֹ, שזהו הגוף עצמו, כי לא יקופח שכרו, אלא ינוח בשנתו בקבר, ויעמוד לגורלו בתחיית המתים. (יג) הנפש האלהית שבה אל צרור החיים עם ה' אלהיה, ואילו הרוח נשארת בדרגה נמוכה יותר, בגן עדן התחתון, ואומר לה ה', את, הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגִנִּים - בגן אשר בעדן התחתון, ולא התעלית אל העולם העליון, זהו כיון שיש לך חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים, כי יש לך שייכות עם הנפש שתחתיך, ולנפש זו יש שייכות עם הגוף שנמצא בקבר, ולכן אינך יכולה לדבוק תמיד באלהי הרוחות, אבל לְקוֹלֶךָ הַשְּׂמִיעֵנִי - השמיעני את קולך לפעמים, כי בשבתות וימים טובים מתעלה הרוח הזו למדרגה גבוהה יותר. (יד) וגם הרוח אומרת אל הדוד העליון, בְּרַח דָּוִד אל המעון העליון, כי לא אוכל להתחבר איתך תמיד, מפני ה'חברים' שהם הנפש והגוף שיש לי שייכות אליהם, והם קרובים אל החומר, וְדָמָה לְךָ לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרָה הָאֵילִים החוזרים תמיד אל מקומם הראשון, כן תשוב אלי מזמן לזמן ומפקידה לפקידה, עַל הָרִי בְּשָׂמִים.

